

Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Науково-методичний центр виховної роботи, позашкільної освіти
та інформаційно-видавничої діяльності

Бібліотека Нової української школи

Збірник за матеріалами бібліотечного форуму

Бібліотека Нової української школи. Збірник за матеріалами бібліотечного форуму / Упор.: В.П. Фарварщук. – Хмельницький: ХОІППО. – 2022 – 65 с.

У збірнику вміщено матеріали бібліотечного форуму «Бібліотека Нової української школи» (19 травня 2022 року) з досвіду роботи бібліотечних працівників закладів загальної середньої освіти щодо сприяння реалізації основних пріоритетів Нової української школи, актуалізації інноваційної діяльності бібліотек закладів загальної середньої та позашкільної освіти, впровадження нових підходів до організації роботи шкільної бібліотеки, виховання підростаючого покоління, розвитку дитячого читання в умовах інформаційного суспільства.

Видання рекомендоване бібліотечним фахівцям, педагогічним працівникам закладів освіти, хто цікавиться зазначеним питанням.

Рецензенти:

Вашеняк І.Б. – проректор з науково-педагогічної роботи та моніторингу якості освіти, кандидат історичних наук, доцент Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Лівіцька С.В. – консультант, модератор комунальної установи "Центру професійного розвитку педагогічних працівників" для керівників закладів освіти Кам'янець-Подільської міської територіальної громади.

Введенська С.Й. – завідувач бібліотеки Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Упорядник:

Фарварщук В.П. – методист науково-методичного центру виховної роботи, позашкільної освіти та інформаційно-видавничої діяльності Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку
спільним рішенням науково-методичної ради Хмельницького ОІППО
(протокол № 2 від 23.06.2022)

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

ЗМІСТ

Вступ	4
Фарварщук Валентина Пилипівна Роль шкільної бібліотеки у розвитку інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти.	6
Дрижал Олександр Михайлович Інформаційна гігієна людини або як не потрапити в маніпуляцію.	12
Ползюкова Маріна Миколаївна Бібліотека – центр військово-патріотичного виховання та всебічного формування особистості захисника держави.	18
Заблуда Наталія Миколаївна Бібліотека нового покоління.	26
Довбиш Олеся Вікторівна Літературний променад «Поетичними кроками по рідному краю».	29
Щербініна Валентина Олександрівна Інформаційно-комунікаційні технології у роботі бібліотеки закладу загальної середньої освіти.	32
Григорчук Інна Валентинівна Формування і розвиток читацької компетентності як головний аспект роботи бібліотеки закладу загальної середньої освіти в умовах Нової української школи.	36
Українець Лариса Миколаївна Шкільна бібліотека – центр формування творчої особистості.	39
Шийка Тетяна Йосипівна Бібліотечні методи промоції читання.	42
Мосійчук Світлана Іванівна Робота шкільної бібліотеки як центру підтримки освітнього процесу в закладі освіти.	47
Шевчук Раїса Георгіївна, Поліщук Марина Олександрівна Використання нестандартних форм роботи з учнями щодо підвищення їх компетентності читання.	50
Зварич Антоніна Петрівна Бібліотечний захід «Хліб - усьому голова».	56
Відомості про авторів	61

«... Без бібліотеки школа нічого не може зробити. Школа і бібліотека – дві рідні сестри».

З клопотання селян про відкриття бібліотеки у 1910 році.

Суспільство ХХІ століття цілком слушно називають «суспільством знань». Загальносвітова тенденція характеризується переходом людства від індустріальних до науково-інформаційних технологій, які значною мірою базуються не на матеріальній, а на інтелектуальній власності, на знаннях.

Така тенденція вимагає відповідно від суспільства в цілому, а також окремої людини, вміння застосовувати все нові й нові знання, набуті впродовж життя, у власній практичній діяльності.

Освіта перебуває під впливом таких чинників як бурхливе зростання інформації, прискорений технологічний розвиток, збільшення числа документів.

Акцент у шкільній освіті зрушився від заучування масиву знань до придбання умінь, необхідних індивіду, щоб вчитися постійно. У центрі освітньої діяльності знаходиться учень і його потреби, тому основним завданням бібліотеки стало навчання навичкам роботи з інформацією.

Саме тому, з розвитком нових технологій і носіїв інформації, шкільна бібліотека поступово трансформувалась з сховища допоміжної навчальної літератури (книг і періодичних видань) у центр освітніх ресурсів з великим асортиментом аудіовізуальних матеріалів та обладнання. А потім, крок за кроком, в оснащений комп'ютерами та іншими технічними пристроями медіацентр, який володіє фондами на традиційних і електронних носіях, що відповідають цілям шкільної програми та індивідуальним потребам учнів. Де головною постаттю виступає бібліотекар – медіаспеціаліст, який відіграє важливу роль в шкільному колективі, виконуючи кілька функцій:

- інструктора або коучера, який навчає будь-яких практичних навичок (до прикладу: інформаційної, медіаграмотності);
- партнера по викладацькій діяльності, який співпрацює з вчителями, для того щоб у заняття із загальноосвітніх предметів включати навчання пошуку, оцінки з використання різноманітних інформаційних ресурсів (друкованих, аудіо, відео, електронних);
- інформаційного фахівця, який виявляє, відбирає, оцінює і використовує інформаційні ресурси та інструменти, а також навчає педагогів і здобувачів освіти роботі з ними;
- менеджера програм, який визначає цілі, завдання і методи бібліотечного обслуговування і відповідним чином організовує роботу медіацентру.

Надзвичайно багатовекторною і різноплановою є робота бібліотеки у розбудові інформаційного та освітнього простору закладу освіти. У наш час бібліотека сприяє саморозвитку та навчає користувачів бути активними

учасниками інформаційного та когнітивного простору, реалізувати право на доступ до інформації і знань, виховує шанобливе ставлення до книги, висвітлює надзвичайні події у культурному житті України.

НАПРЯМИ ФОРУМУ

Бібліотека – сучасний інформаційний центр.

Шкільна бібліотека – виховний простір освітнього закладу.

Бібліотека – центр підтримки і розвитку читання.

Наскрізні питання:

- БІБЛІОТЕКА – як «перше», «друге» і «третє місце».
- Можливості промоції в бібліотеці.
- Когнітивна функція бібліотек закладів загальної середньої освіти як одна із стратегій розвитку їх діяльності.
- Книга та цифра. Інтернет як партнер бібліотеки і сучасний інструмент активізації дитячого читання.
- Формування іміджу сучасного бібліотекаря як важливий напрям PR-діяльності бібліотеки.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ДАЙДЖЕСТ «Бібліотека Нової української школи»

Сформований за матеріалами бібліотечного форуму.

Режим доступу

<https://drive.google.com/drive/folders/1Gr7JZMM6YXz5zfzVQUqTlrxu5VNCx1fl>

Результати анкетування «Книга. Читання. Бібліотека»

Режим доступу

<https://docs.google.com/document/d/1PbUAYzR2FP3sArooLGLIS7wwGBuQVTKA6oez9yrpHtA/edit?usp=sharing>

*Фарварицук Валентина Пилипівна,
методист науково-методичного центру
виховної роботи, позашкільної освіти та
інформаційно-видавничої діяльності
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

Роль шкільної бібліотеки у розвитку інформаційно-освітнього середовища закладу загальної середньої освіти

Бібліотека є одним із найважливіших структурних підрозділів закладу загальної середньої освіти, який здійснює бібліотечно-інформаційне забезпечення учасників освітнього процесу та надає допомогу педагогам у всебічному розвитку особистості школяра з глибоко усвідомленою громадянською та соціальною позицією, системою наукових знань та ціннісних орієнтацій.

У Маніфесті ІФЛА/ЮНЕСКО (IFLA/UNESCO School Library Manifesto) «Місце шкільної бібліотеки в навчанні і освіті для всіх» – документ професійної спільноти прийнятий на 66-й Генеральній конференції ІФЛА (серпень 2000 р., Єрусалим, Ізраїль) зазначено: «...шкільна бібліотека є невід'ємною частиною освітнього процесу». Де основними завданнями шкільної бібліотеки визначено: «розвивати і підтримувати в дітях звичку і радість читання та навчання; спонукати їх до використання інформації незалежно від виду, формату і носія; організовувати заходи, спрямовані на виховання культурної і соціальної самосвідомості та сприяння емоційному розвитку школярів; пропагувати читання як у школі, так і за її межами».

У Рекомендаціях до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Абетка для директора. (Державна служба якості освіти України. Київ — 2021), зокрема, розділ «Модель якісної школи за вимогою 1.3» увага акцентується на тому, що «...У закладі освіти шкільна бібліотека виконує інформаційну, навчальну та методичну функції. Діяльність бібліотеки спрямована на розвиток інформаційної культури учнів. Шкільний бібліотекар виконує функцію консультування з пошуку інформації для педагогічних працівників і учнів. Простір бібліотеки максимально зручний для використання. Він використовується для проєктної роботи, проведення інтегрованих уроків, інформаційно-просвітницьких заходів, неформального спілкування тощо».

Все це зумовлює те, що шкільна бібліотека – це центр школи, де задовольняються інтелектуальні та індивідуальні потреби педагогів і учнів. Всі здобувачі освіти і педагогічний колектив використовують шкільну бібліотеку, як

інтегральну невід'ємну частину їхнього спільного життя: аналіз і пошук інформації, перегляд навчальної літератури.

Бібліотекар – це організатор, який допомагає підібрати інформаційні ресурси, що показує відвідувачам необмежені можливості бібліотеки, значущого для кожного читача.

Головною метою діяльності шкільних бібліотек є забезпечення якісного бібліотечно-інформаційного обслуговування учасників освітнього процесу та надання допомоги педагогам у всебічному розвитку особистості з глибоко усвідомленою громадською і соціальною позицією, системою наукових знань відповідно до інтересів Української держави.

Особистісно-орієнтовна модель освіти, відповідно до концепції Нової української школи, зорієнтована на формування в школярів компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, зокрема – уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно і письмово, інформаційно-цифрова компетентність, інформаційна та медіаграмотність, розуміння етики роботи з інформацією, що має стати пріоритетом у діяльності шкільних бібліотек.

Напрошується висновок, для того щоб зреалізувати основні функції та напрями діяльності бібліотеки, максимально використовувати її освітній потенціал, необхідно партнерські відносини та співробітництво педагогічного колективу із бібліотечними працівниками освітнього закладу.

Основними суб'єктами взаємодії з бібліотекарем в освітньому просторі є педагог і здобувач освіти.

Для забезпечення необхідного розвитку дитини необхідно будувати освітній процес на засадах педагогіки партнерства між усіма учасниками освітнього процесу. Відносини бібліотекаря і вчителя будуються на педагогічних принципах партнерства: учитель зі своїм професійним багажем знань; бібліотекар з його індивідуальністю і творчим потенціалом.

Зокрема партнерство та професійна взаємодія вчителя і бібліотекаря повинна бути направлена на те, щоб:

- розвивати і навчати школярів з усіх предметів, розширюючи їх кругозір, удосконалюючи їх знання;
- вдосконалювати інформаційні навички та інформаційні знання учнів;
- допомагати здобувачам освіти вчитися компетентно споживати будь-які повідомлення в мас-медіа та вміти створювати свій власний медіа-продукт;
- надавати допомогу в пошуку, підборі, сортуванні та використанні інформації;

- організовувати заходи, спрямовані на виховання культурної і соціальної самосвідомості та сприяння емоційному розвитку школярів, пропагувати та заохочувати до читання;
- готувати і проводити проектну, дослідницьку роботу, що виконуються у освітньому середовищі, яка залучає бібліотеку закладу освіти;
- дотримуватись академічної доброчесності під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

У пункті 1.3.5. Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти (затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 р. № 17 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 12.03.2019 р. за № 250/33221) зазначено, що «у закладі освіти створено простір інформаційної взаємодії та соціально-культурної комунікації учасників освітнього процесу (бібліотека, інформаційно-ресурсний центр тощо)».

Інформаційно-освітній простір шкільної бібліотеки є динамічним організованим середовищем, створеним в результаті спільної діяльності всіх структурних підрозділів закладів загальної середньої освіти із застосуванням широкого спектру новітніх інформаційних технологій, зокрема для:

- учнів початкової школи – виховання культури читання,
- учнів середньої – формування інформаційної культури,
- старшої школи – формування сталого прагнення до пошуку інформації.

Поєднуючи в своїй роботі всі потреби учасників освітнього процесу бібліотекарі зорієнтовують свою діяльність на основні напрями: популяризація книги та читання, формування й розвиток у школярів читацької компетентності, складової інформаційної культури особистості, що поєднує комп'ютерну грамотність, вміння працювати з традиційними видами інформації, робити критичний аналіз та оцінку отриманої інформації, надання допомоги учням в самостійному вивченні матеріалів, підготовці до олімпіадних робіт, конкурсів, матеріалів в галузі міжпредметних зв'язків.

Серед актуальних форм роботи шкільних бібліотекарів з учнями залишаються – інформування учнів і педагогічного колективу щодо нових надходжень до бібліотек закладу освіти, проведення бесід, диспутів, діалогів, бібліотечних уроків, презентацій книг, літературних аукціонів, вікторин, читацьких конференцій, усних журналів тощо.

Надання бібліотечних послуг шкільною бібліотекою має за мету безпосереднє задоволення вимог учасників освітнього процесу. Розширюючи перелік послуг, бібліотека дедалі більше запроваджує нові засоби надання доступу до інформації, застосовуючи для цього різні засоби комунікації, зокрема:

- на основі документального обслуговування;

- на основі бібліографічного обслуговування;
- інформаційний супровід масових заходів (читацьких конференцій, семінарів, виховних годин, презентацій, творчих зустрічей, літературних і музичних вечорів тощо);
- організація змістовного дозвілля учнів;
- організація пізнавальної творчої діяльності учнів.

Основою діяльності будь-якої бібліотеки є документи ресурси на різних носіях інформації, що утворюють бібліотечний фонд.

У сучасній шкільній бібліотеці користувач повинен мати можливість працювати з інформаційними документами як у паперовому вигляді так і на електронних носіях, літературними колекціями, енциклопедіями, словниками, довідниками, з навчальної літературою, журналами, переглядати компакт-диски, відеофільми, прослуховувати аудіокасети, друкувати будь-яку інформацію, необхідну для освітніх потреб, самостійно удосконалювати знання за допомогою інтерактивних технологій.

Основна мета формування фонду — досягнення відповідності його складу завданням та потребам читачів, створення максимально повного, обґрунтованого, єдиного фонду документів на традиційних та електронних носіях інформації відповідно до завдань бібліотек та інформаційних потреб основних користувачів. Повнота фонду залежить від типу закладу освіти, до структури якого входить бібліотека, мети і завдань бібліотеки, контингенту користувачів та їхніх запитів.

Предметом бібліотечної послуги можуть бути документи та їх копії, бібліографічна інформація (уточнений бібліографічний опис, списки, покажчики літератури); тематичні добірки і дайджести (фрагменти текстів різноманітних документів, виявлені й скомпоновані відповідно до змісту й логіки читацького запиту); консультації, що полегшують читачам самостійний пошук інформації, роботу з традиційними й електронними документами тощо.

Наразі акцентується увага на ролі шкільної бібліотеки в освітньому процесі в умовах реалізації Концепції Нової української школи. Також зосереджується увага на формуванні бібліотечного простору сучасного шкільного середовища, підвищенні іміджу шкільного бібліотекаря в суспільстві, стратегії розвитку шкільної бібліотеки як сучасного бібліотечно-інформаційного та культурно-просвітницького центру закладу загальної середньої освіти.

Орієнтовні вимоги до нового бібліотечного простору відображені у проекті Мінрегіоном, що реалізується спільно з Міністерством освіти і науки та органами місцевого самоврядування. Його мета – модернізація шкільної інфраструктури, створення умов для надання якісних та доступних освітніх послуг в умовах децентралізації та [реформи Нової української школи](#).

Інформаційний посібник зі створення Нового Освітнього Простору розроблений за чотирма напрямками: енергоефективність, безбар'єрність та умови для інклюзивного навчання, сучасне обладнання, мотивуючий простір /режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/education/novy-osvitnii-prostir/>.

Шкільна бібліотека як фізичний простір передбачає забезпечення всіх учасників освітнього процесу доступом до просторово-відокремлених зон, оснащених робочими місцями, технічним обладнанням і комунікаційною інфраструктурою, зокрема:

- створення просторів задля всебічного розвитку особистості: чотирипросторова модель висвітлює потенціал бібліотек для задоволення нових або змінних потреб користувачів:
 1. *Простір натхнення* – покликаний стимулювати значущі переживання. Джерело натхнення можна знайти у всіх засобах масової інформації (як аналогових, так і цифрових) і в усьому спектрі жанрів.
 2. *Місце зустрічі* – відкритий, публічний простір, де можна зустріти як однодумців та і опонентів, простір, де людські зустрічі можуть породити спільне розуміння і суспільну згуртованість.
 3. *Простір навчання* – простір для неформального навчання, а також простір, що полегшує навчання у формальних освітніх закладах.
 4. *Перформативний простір* – де здобувачі освіти можуть отримати доступ до інструментів і матеріалів, що підтримують їх творчу діяльність. Та можливість отримати підтримку від бібліотекарів, педагогів, батьків, керівництва, певних фахівців з відповідної галузі. Особливу увагу, наразі, звертають на молодіжний простір у бібліотеці – це приміщення/вільний простір, створений задля всебічного розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення та гуманізації способу життя молодого покоління. Простір, що забезпечує ефективне впровадження правових, соціально-економічних, інформаційних, освітніх та організаційно-методичних заходів у контексті реалізації молодіжної політики. (Методичні рекомендації. Затверджені Президією Української бібліотечної асоціації 01 листопада 2018, режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/375/Method.pdf>).
- оформлення та комплектування підрозділів бібліотеки (виокремлений читальний зал, кімната або їх частина), робота яких спрямована на створення належних умов для розвитку учасників освітнього процесу,

надання їм широкого спектру послуг на безоплатній основі для забезпечення змістовного та якісного дозвілля;

- *створення медіатеки*, яка дозволяє працювати як на комп'ютері, так і зі звичайними книжками, використовувати в роботі мультимедійне обладнання, великі екрани й інші інноваційні технології. Важлива мультифункціональність медіатек – у таких приміщеннях проводять дискусійні клуби, кінопокази, літературні вечори, засідають мовні клуби. Це місця, де учні можуть працювати як самостійно, так і в колективі (рекомендації НАПН України ДНП Бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, розділ «Бібліотечному фахівцю» режим доступу: <https://dnpb.gov.ua/ua/>)

Важливо розуміти, що коли говоримо про структуру освітнього простору бібліотеки Нової української школи, то йдеться не про організаційну, а про функціональну структуру. Багатокомпонентна структура бібліотечно-інформаційного центру може з однаковим успіхом реалізовуватись як у бібліотеці, що має єдине приміщення та одного працівника у штаті, так і в умовах розгорнутої базової структури бібліотеки та розширеного бібліотечного персоналу.

Бібліотека сьогодення – це майданчик для реалізації творчого, професійного, освітнього, культурного потенціалу педагогічного працівника та здобувача освіти.

Шкільний бібліотекар – це інформаційний партнер, який співпрацює з педагогічними працівниками для підтримки та досягнення успіхів учнівського колективу в закладі освіти та за його межами.

Використані джерела

1. Маніфест ІФЛА/ЮНЕСКО про шкільні бібліотеки // <http://ube.nplu.org/article>
2. Нова українська школа / Уклад.: Л.Гриневич, О.Елькін та ін. - К., 2016. – С. 29
3. Прикладна модель бібліотеки нового зразка для української школи // <http://www.president.gov.ua/news/marina-poroshenko-prezentovala-prikladnu-model-bibliotekino-38349>
4. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” Розпорядження кабінету Міністрів України № 219-р від 23.03.2016 р. // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>

*Дрижал Олександр Михайлович,
старший викладач кафедри теорії і
методик природно-математичних
дисциплін і технологій, методист
Хмельницького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти*

Інформаційна гігієна людини або як не потрапити в маніпуляцію

Інформація – це така ж природна частина нашого життя, як і будь-яка матеріальна складова нашого життя, прийом їжі, покупка товару, тощо. Ми поглинаємо нові повідомлення практично без зупинки, щохвилини, і часто самі стаємо джерелами інформування, поширюючи те, що здається нам важливим або правдивим.

В період військових дій інформаційний фронт являється однією зі складових частин військових конфліктів. Інформаційна війна може передувати самим військовим діям, а також бути супроводжуваним елементом самих бойових дій.

Інформаційна війна — викладення інформації у спосіб, який формує у суспільстві чи групі людей потрібну точку зору, громадську думку, хід взаємодоповнюючих логічних думок, вичерпну систему поглядів щодо окремих питань на користь організатора інформаційної пропаганди. Як наслідок, відбувається усвідомлення окремих фактів чи подій у потрібному для маніпулятора світлі, формування потрібного світогляду чи життєвої позиції стосовно питань, у яких раніше були протиріччя чи нерозуміння. У випадку відсутності протиріч і наявної сталої системи поглядів, завданням інформаційної війни є породження сумнівів, насівання протиріч та домислів в існуючі переконання. Розвиток людини влаштований так, що людина завжди шукає відповіді про турбуючі її питання, спірні питання, що є невід'ємною рисою безперервних процесів пізнання. У молодому віці, у мало освічених прошарках суспільства, коли мало сформована свідомість людини та прогалин у знаннях, завданням інформаційної війни є їх закриття потрібною, надзвичайно легкою для засвоєння та логічною на перший погляд інформацією. Відповідно, із зростанням обізнаності зменшується вразливість, у такому випадку, інформаційна війна потребує більш складного підходу для породження сумнівів, використовує численні техніки перекручування інформації, наприклад, подання неправди з логічними доказами правдивості цих фактів, фальсифікованими дослідженнями та доказами у які жертва гіпотетично має повірити і прийняти їх як свої переконання.

Інформаційна війна можлива через природну потребу навіть дорослого організму у новій інформації (для закриття прогалин у знаннях, спростуванні чи

підтвердженні породжених сумнівів, перевірці та детальному вивченні нових суперечливих фактів), тому, інформаційна вразливість притаманна всім суспільним прошаркам, освіченість суспільства лише визначає, наскільки вичерпною та розгорнутою має бути подана альтернативна інформація щоб здаватись правдивою. Для мінімізації критичного ставлення до нових фактів обов'язковою умовою для початку інформаційної війни є встановлення довіри до альтернативного джерела інформації, подача його як авторитетного, науково підтвердженого тощо.

Антидотом у інформаційній війні є комплекс заходів під спільною узагальнюючою назвою інформаційна гігієна, який розкриває механізми боротьби з інформаційною війною, пояснює механізми інформаційної війни, розробляє протидію — від створення швидкого легкозасвоюваного «інформаційного цукру» на випередження, де простими словами пояснюється суть явища, до пояснення складних механізмів перевірки джерел інформації, виявлення фальшивих новин, загальноосвітня діяльність з акцентуванням уваги на можливе перекозачування окремих фактів супротивником.

Інформаційна війна ведеться усіма можливими каналами передачі інформації, зокрема соціальні мережі інтернет, розсилки у месенджерах та на електронні пошти, публікації на сайтах, телебачення (супутникове, цифрове, тощо). В рідших випадках це розкидання листівок чи розміщення паперових оголошень.

Як не стати жертвою маніпуляцій з новинами, захистити себе і своїх близьких від фейкових відомостей, виконуючи прості правила інформаційної гігієни.

Інформаційна гігієна – що це? Цей термін прийшов в ужиток із розвитком інформаційних технологій і безмежним доступом людей до потоків різного роду новин. Світ складний, багатогранний, і в ньому багато того, що здається нам несправедливим або трагічним. І ми схильні реагувати відповідно. Емоції, як відомо, визначають людські мотиви і вчинки.

Недобросовісні уряди і приватні особи використовують негативну інформацію в корисливих цілях.

Наша психіка сприймає негативну інформацію як загрозу, і в якості самозахисту з'являється бажання контролювати те, що відбувається. Але як можна приборкати те, що вже сталося з іншими людьми і на великій відстані від вас? Мозок приймає рішення продовжувати читати або дивитися новини, тому що це дає ілюзію контролю. Насправді ж це тільки посилює стресову реакцію, яка не отримує виходу.

Зате виливається у фобії, страхи і прийняття «потрібних» рішень. Аналогічно і з нібито позитивними новинами – якщо за ними стоїть неправда, це робиться з вигодою і на шкоду.

Тверезі реакції на будь-які новини і події, перевірка відомостей на предмет достовірності та дотримання простих правил цифрової безпеки – все це про інформаційну гігієну. В умовах повсюдного і постійного новинного потоку дотримання інформаційної гігієни здатне захистити людину не тільки від маніпулювання, а й від наслідків.

Контроль над інформаційною безпекою в Україні покладено на СБУ. Спецслужби також відповідають за поширення неправдивої інформації в країні і залучення порушників до відповідальності.

Кіберспеціалісти Служби постійно аналізують інтернет-контент подібної тематики, який в основному поширюється з російського інформаційного простору. Крім СБУ за інформаційною безпекою слідкує кіберполіція. І під час військового конфлікту Росії з Україною створено угруповання людей, які себе називають «кібервійська».

Для того, щоб розуміти істина інформація чи хибна потрібно розумітися у наступних поняттях: факт-чекінг, ланцюгові повідомлення, фейки, правила поведінки в інтернет-просторі в умовах війни.

Факт-чекінг (з англ. Fact checking — перевірка фактів) — це один з напрямків журналістського контролю. Перевірка фактів, спрямована на виявлення невідповідностей між наявними фактами та навколишньою дійсністю.

Здійснюючи факт-чекінг, звертаємо увагу на:

- наявність граматичних, орфографічних та синтаксичних помилок;
- першоджерело (хто, коли опублікував, чи є покликання, рівень довіри до автора (чи є він експертом з даного питання, анонімні експерти (“асоціація стоматологів рекомендує”) тощо);
- універсальність повідомлення;
- наявність значної кількості знаків оклику, словосполучень на кшталт “терміновий репост!!!!” тощо;
- чи не було воно опубліковане раніше (перевіряємо засобами пошукової системи Google);
- маніпуляції (“не будьте байдужими”, “не підводьте, перешліть” тощо);
- якщо це повідомлення на сайті, перевіряємо, чи можна цьому сайту довіряти;
- чи є незрозумілі слова чи словосполучення, якщо є - перевіряємо, що вони означають;
- подання фактів (викривлення, перетворення на судження)

Що таке ланцюгові повідомлення?

Ланцюгові повідомлення зазвичай містять посилання на шкідливі матеріали та прохання надіслати лист вашим контактам. Наприклад, вас можуть переконувати, що виграєте грошовий приз, якщо відправити повідомлення, або

ваш обліковий запис буде заблокований, якщо ви цього не зробите. Або перешліть дану інформацію 5 вашим друзям, тощо. Якщо ви отримали таке повідомлення, не натискайте на гіперпосилання, яке є активним у листі і нікому його не пересилайте. Просто видаліть його, або перемістіть його у спам.

“Листи щастя” (зробиш це - буде добре) та “листи нещастя” (не зробиш - буде погано) мають приблизно такий зміст:

- *Відправ цю молитву 18 друзям, в тому числі і мені. Тільки не ігноруй. Дуже сильна молитва!*
- *Дитині терміново потрібна кров для переливання*
- *Максимальний репост!!! Собачкам з розплідника потрібні господарі, а то їх присплять*
- *Батьки хворої дитини отримають 10 центів із кожного надісланого тобою листа*

Пропаганда — форма комунікації, спрямована на поширення в суспільстві світогляду, теорії, твердження, фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь певної спільної справи чи громадської позиції. Пропаганда може носити як негативний характер так і позитивний. Але в переважній більшості він носить негативний характер.

Фейк (англ. fake - підробка) - щось хибне, недостовірне, сфальшоване, що видається за дійсне, реальне, достовірне з метою ввести в оману. Фейкові новини (англ. fake news) — навмисна дезінформація у соціальних медіа та традиційних ЗМІ.

Ознаки фейків:

- *Яскрава, емоційна забарвленість*
- *Емоційний заголовок не відповідає змістові статті*
- *Ненадійні інформатори*
- *Теорія змови*
- *Думка, оцінка, припущення не одне і теж, що факт*
- *Навішування ярликів, розповсюдження стереотипів*
- *Упереджене і одностороннє висвітлення події*
- *Граматичні помилки в публікаціях*
- *Недостовірні дата та час публікації*

Яскрава емоційна забарвленість.

«Шок!», «Сенсація!», «Ви не повірите...». Надавати емоційного забарвлення події – не робота журналіста. Його робота – розповісти про подію. А емоційну оцінку дають (або не дають) читачі. Такі заголовки називають «клік-бейтами». І часто буває так, що...

Емоційний заголовок не відповідає змістові статті.

Але ви уже натиснули на посилання, а саме це й потрібно авторам для збільшення переглядів матеріалу, і, відповідно, заробітку. Що робити? Краще утриматися від перегляду новин із шокуючими заголовками.

Ненадійні інформатори.

У грамотно написаній новині завжди є посилання на першоджерело. Наприклад: заявив міністр, виступив із офіційною заявою депутат. І до такої інформації має додаватися посилання на відео, або наприклад, на офіційний сайт міністерства із даною заявою. "Експерти застерігають" та "надійні джерела повідомляють" - дуже розмито і не точно. І не являються підтвердженням інформації. Якщо ж йдеться про конкретного "експерта у області...", варто не полінуватися та перевірити реальну компетенцію, освіту і посаду такої людини. Та наявність, наприклад, політичної чи економічної заангажованості, яка може промовляти сама за себе. Тобто у незрозумілих ситуаціях шукайте завжди першоджерело. Воно має бути надійним і перевіреним.

Думка, оцінка, припущення не одне і теж, що факт.

Але останнім часом саме так формулюють заголовки новин. Якщо спортивний експерт припускає, що наша футбольна команда переможе, то радіти ще рано. І, якщо з футболем ми тішимо себе ілюзіями, то з політичними і економічними прогнозами усе складніше.

Навішування ярликів, розповсюдження стереотипів.

Це один із способів пропаганди і він не є етичним та вважається одним із видів поширення неправдивих новин.

Теорія змови.

Якщо стаття чи пост написані у стилі: "Ілюмінати керують Великобританією" - це серйозний привід задуматися.

Упереджене і однобоке висвітлення події.

Наприклад, якщо коментарі будуть тільки з однієї сторони, а протилежна сторона не висвітлена. У журналістиці є правило: якщо ми щось говоримо про людину, то даємо їй право прокоментувати це. Для об'єктивної оцінки ситуації варто почитати про одну подію з різних ЗМІ.

Граматичні помилки в публікаціях.

Багато фейкових сайтів допускають грубі помилки в орфографії та пунктуації. Сумнівні фото та відео. Дуже часто недостовірні фото/відео подають як підтвердження інформації. Вони можуть бути і правдиві, але вирваний з контексту. Тому потрібно знайти першоджерело публікації (оригінал фото чи відео).

Недостовірні дата та час публікації.

Дивіться уважно, оскільки старі публікації можуть видавати за нові, або новини можуть взагалі не мати дати публікації.

Як висновок, можна навести наступне твердження «недовіряйте нікому...» та «обізнаний, значить озброєний».

Використані джерела

1. 2021 Медіаосвіта і медіаграмотність / Powered by WordPress / <https://medialiteracy.org.ua/aktualni-problemy-mediaosvity-doroslyh-ta-shlyahy-yih-podolannya/>
2. StopFake <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>
3. Академія Української Преси. https://www.facebook.com/aupfoundation/events/?notif_id=1636356837173400¬if_t=event_calendar_create&ref=notif .
4. Без брехні <https://without-lie.info/>
5. Затвердили професійний стандарт учителя – документ <https://nus.org.ua/news/zatverdily-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/>
6. Звіт з моніторингу дотримання професійних стандартів в онлайн-медіа. Друга хвиля моніторингу у 2021 році / Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/zvit-z-monitoryngu-dotrymannya-profesijnyh-standartiv-v-onlajn-media-druga-hvylya-monitoryngu-u-i39982>
7. Колесо цифрової компетентності <https://digital-competence.eu/dc/?fbclid=IwAR0Aw9f4Z33kKe0b4imm-p3P0d3BQ705yFkE2qsWTGUoo-pg1qstBa3suV8>
8. Медіадрайвер. URL: <http://mediadriver.online/> .
9. Офіційний сайт кіберполіції України <https://cyberpolice.gov.ua/>
10. Покликання на відео у ФБ (Як відбувається зомбування людей) - <https://www.facebook.com/yourdayus/videos/379079093874917/>
11. Покликання на презентацію з вебінару (21.04.2022) Олександри Сологуб - https://docs.google.com/presentation/d/1D2-P8Kt2cDeG67xbt_xQcOH0c7SHlPXYJhrS-ZNwWko/edit?usp=sharing
12. Сайт МОН: Яка інформація є "отрутною", що таке пропаганда та як правильно їй протидіяти - про все це в рамках Всеукраїнського проекту емоційної підтримки Міністерства освіти і науки України розповідає відомий медіа-експерт Ольга Козиренко <https://www.youtube.com/watch?v=-wL5zJjpQyQ>
13. Спам та ланцюгові повідомлення. Rakuten Viber. <https://help.viber.com/ru/article/%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%BC-%D0%B8-%D1%86%D0%B5%D0%BF%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%81%D0%BE%D0%BE%D0%B1%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F> .
14. Як розпізнати фейк. <https://www.stopfake.org/uk/yak-rozpiznaty-fejk/>

*Ползюкова Маріна Миколаївна,
бібліотекар Кам'янець-Подільського
ліцею з посиленою військово-фізичною
підготовкою Хмельницької області*

**Бібліотека – центр військово-патріотичного виховання та
всебічного формування особистості захисника держави**

Наш дух не зламати, свободи не вбити

Уже майже три місяця український народ живе в умовах повномасштабної страшної війни, яку розв'язала путінська росія підлим нападом без попередження на суверенну Україну. Йде війна на знищення української нації, демократичних засад, свободи, культури, самого існування українців на цій Богом даній нам землі.

День для кожного з нас починається і закінчується молитвою за наших хлопців і дівчат, які боронять рідну землю від орди загарбників. Кожен українець пишається мужністю, стійкістю, незламністю наших Збройних Сил.

Навіть ми самі на початках дивувались собі, звідки така впевненість у міці нашої Батьківщини? Звідки така національна гідність, непереборна воля до Перемоги, всенародна єдність? З одного боку, це магія нашої української землі, яка дає наснагу, силу - і проростає цілюще коріння справжньої любові до життя та відродження з попелу. З іншого боку, це цілісна багаторічна система національно-патріотичного виховання. Сьогодні незважаючи на вік, національність, стать, політичні та релігійні переконання, кожен українець чітко усвідомлює, що він став на передовій захисту суспільно-державних і загальнолюдських цінностей, незалежності та територіальної цілісності нашої країни, а ще – стабільності та безпеки всієї Європи.

Освітній заклад, де я працюю – Кам'янець-Подільський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою Хмельницької області – військова країна. Тут виховується патріотично налаштована, здорова, успішна молодь – майбутнє нашої держави.

Ліцей є центром військово-патріотичного виховання молоді, школою мужності та фізичного гарту, первинною ланкою підготовки кадрів для Збройних сил України та інших військових формувань, виступає основою створення цілісної системи безперервного навчання та виховання майбутніх офіцерів незалежної України. З цією метою розроблена й упроваджена цільова програма розвитку «Ліцей – центр військово-патріотичного виховання та школа професійного росту». Впроваджує її в життя талановитий, творчий, креативний колектив учителів, вихователів, бібліотекарів, досвід яких забезпечує успіх в роботі, пошук змін, новацій та інновацій, розвитку, реформування системи освіти, фундаментом якої є ключові компетентності Нової Української школи.

Сьогодні бібліотека ліцею стала центром координації військово-патріотичної роботи в позаурочний час. Це стало можливим після її модернізації в інформаційний інтелект-центр, де поєднані традиційні форми бібліотечної роботи з сучасними комунікативними технологіями, інтерактивними

методиками по забезпеченню інформаційних потреб користувачів. Можу впевнено сказати, що наша бібліотека – це територія дослідження, відкриття, творчості читачів.

Для того, щоб зрозуміти об'єм роботи, наведу декілька цифр бібліотечно-інформаційного обслуговування.

На 01.09.2021 року ми маємо 521 читача, 459 з яких – ліцеїсти. Основний бібліотечний фонд складає 5591 примірник, більш 80% якого українською мовою. З початку цього навчального року до кінця лютого кількість відвідувань – 3756; книговидача – 10556 примірників, серед них 860 примірників художньої літератури, 1343 – суспільно-гуманітарної – історія, психологія, суспільствознавство. І це при тому, що основний контингент – хлопці 9-11-х класів, тобто та категорія, яка, на погляд багатьох дослідників, «не читає».

Хочу з вами поділитися досвідом, як за допомогою виконання практичних завдань ми змогли стати виховним простором ліцею, де всебічно формується особистість захисника нашої Батьківщини, що ми пропонуємо нашим читачам такого, що вони повертаються в бібліотеку знову і знову. Я проінформую тільки про один напрям роботи, але як довело сьогодні, найбільш вагомий – військово-патріотичний.

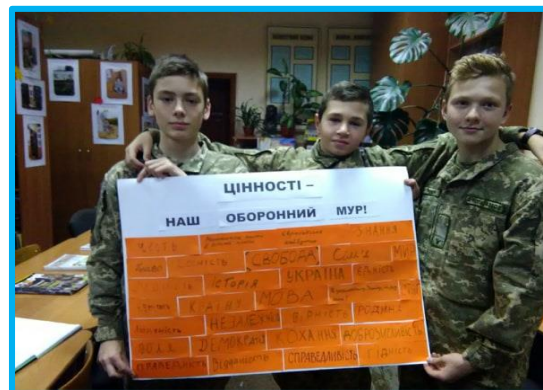

По-перше – нормативний документ.

Чітке розуміння пріоритетного завдання військово-патріотичного виховання та шляхів його виконання надає Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року, яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 року № 673.

По-друге, концентрація зусиль на популяризацію, розвиток, формування впевненості у необхідності захисту незалежності та територіальної цілісності України, вшанування захисників, шанобливе ставлення до героїв боротьби Українського народу за здобуття своєї незалежності.

Практичне втілення в життя – це проведення різноманітних заходів з популяризації книжки та читання в рамках циклів, які ми самі собі визначили в процесі багаторічних опитувань, запитів читачів за окремими темами, аналізів роботи за підсумками року. Кожен цикл – це різноманітність форм і методів роботи, за допомогою яких виконуються основні функції бібліотеки з концентрацією зусиль на формуванні української громадянської ідентичності, військово-патріотичному вихованні. Хочу звернути вашу увагу, що всі розробки заходів є авторськими бібліотекарів ліцею від задуму та постановки мети до безпосередньої зустрічі з читачами.

Сьогодні виховні заходи об'єднані в п'ять циклів: комплексний цикл «Формування інформаційної культури користувачів», історичний цикл «Галерея

історичних портретів», інформаційний цикл Свободи та Гідності «Лікбез: Виховання громадянської свідомості», творчий цикл «Літературна вітальня запрошує», інформаційно-естетичний цикл «Школа справжнього джентльмена».

Комплексний цикл «Формування інформаційної культури користувачів» об'єднує заходи, що спрямовані на виховання компетентного читача: бесіди, практикуми, тренінги, коучінги, вікторини, конкурси.

У вересні кожного навчального року працівники

бібліотеки проводять

заходи, що спрямовані на ознайомлення з інформаційними можливостями бібліотеки ліцею, розвиток навичок й умінь самостійної роботи з книгою, формування знань про загальнодоступні джерела інформації, виховання поважного, бережливого ставлення до книги, бажання самостійно орієнтуватися в книжковому просторі, що налаштовує на співпрацю протягом всього навчання.

Чітко роблю розподіл на категорії слухачів за віком і за тривалістю навчання в ліцеї. Для ліцеїстів 9-х класів проводимо бесіди «Знайомтесь, бібліотека!». Для ліцеїстів 10-х класів я підготувала бесіду «Бути читачем» і коучинг «Ази читацької майстерності». З ліцеїстами 11-х класів, як з найбільш підготовленою читацькою аудиторією, проводимо презентації нових надходжень «Вересневі зустрічі в бібліотеці».

Історичний цикл «Галерея історичних портретів» об'єднує заходи, що спрямовані на формування справжнього патріота України з активною життєвою позицією, любові до рідного краю: творчі проекти, усні журнали, літературно-правові суди, зустрічі з захисниками України, історичні подорожі, круглі столи.

Для кожного заходу шукаємо свою «родзинку», яка обов'язково пов'язана з популяризацією літератури, що є на полицях стелажів нашої бібліотеки. Це

тематичні книжкові, документальні виставки, викладки, цікавий матеріал на інформаційній дошці та у виставкових вітринах, до яких є вільний доступ. У цьому навчальному році втілили в життя задум проєкту «День історичного краєзнавства «Машина часу» в бібліотеці ліцею». Він об'єднав історичну відеоподорож «Кам'янець – перлина Поділля», літературні читання «Легенди рідного краю», перегляд відеороликів «Подорож у давнину». Серед цікавих нестандартно проведених заходів можна відзначити усний журнал «Пилип Орлик – автор першої європейської Конституції», культурологічну мандрівку «На крилах «Щедрика», науково-практичну конференцію «Соборність України – свято Української єдності», круглий стіл до Дня вшанування захисників

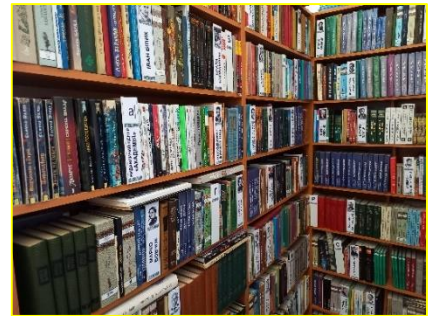

Донецького аеропорту (26.05.2014 – 22.01.2015) «ГЕРОЇЧНІ 242», історичну подорож від доктора історичних наук Анатолія Скрипника «Кам'янець-Подільський як військово-оборонний центр Поділля в XIII – XIX ст.», історичні розвідки «М.С. Грушевський: погляд з сьогодення», «Україна і світ у долі Івана Огієнка», «Іван Франко. Біографія будівничого нової української нації», смайл-опитування

«Натхненне слово про рідний край».

Інформаційний цикл Свободи та Гідності «Лікбез: Виховання громадянської свідомості» об'єднує заходи, що спрямовані на формування знань про демократію, права людини, успішну комунікацію громадян між собою і з державою, підтримку співпраці з громадськими організаціями міста «Просвіта», «Реформація», «Активна громада міста Кам'янця-Подільського».

Відверті бесіди у формі вільного мікрофону, сторітеллінги, що мотивують високу громадянську позицію, патріотичні акції, екскурсії, презентації, зустрічі з відомими громадськими діячами – це те, що допомагає нашим читачам глибоко усвідомити велич Українського народу, бути готовим до його захисту. Історичний екскурс «НАШ ГЕРБ», година пам'яті «Небесна сотня: Анатолій Корнєєв», Акція до Дня Гідності та Свободи «Цінності – наш оборонний мур», участь у Всеукраїнській акції від ВІ «Активна громада» «Подякуй військовому» з висадкою дерев як символу продовження роду, міцності української нації – неповний перелік заходів, які ініційовані, проведені працівниками бібліотеки ліцею.

У межах благодійного проекту громадської організації «Реформація» відбулася урочиста передача книжок нашому ліцею. Бібліотека поповнилась на 858 примірників літератури українською мовою від різних видавництв. Це професійна, мотиваційна, психологічна, художня література, що об'єднана під назвою «Бібліотека Сержанта». Читачі завдяки отриманій з книжок інформації навчаються розуміти психологію ворога, опановують військову стратегію і тактику, знайомляться з історичним досвідом країн-учасниць військових конфліктів, дізнаються про важливі факти біографій військових героїв минулого й сучасності, а також підвищують загальний рівень знань з суспільних дисциплін.

Творчий цикл «Літературна вітальня запрошує» об'єднує просвітницькі заходи, спрямовані на популяризацію літератури та документальних ресурсів: творчі та інтелектуальні конкурси, дні інформації, вільні мікрофони, зустрічі з письменниками, презентації нових надходжень.

Просвітницькі заходи цього циклу - пропаганда якісної української книги, знайомство з зарубіжними авторами, які впливають на життя, формують свідомість сучасної інтелектуальної людини, є потужним поштовхом непереборного бажання читати, знаходити «свою» книгу.

Працівники бібліотеки, використовуючи різноманітні прийоми роботи, намагаються зацікавити ліцеїстів, спонукати до читання безпосереднім знайомством з книгою, яку можна потримати в руках, вибірково перегорнути сторінки, послухати відгуки. Атмосфера творчого спілкування, мотивація до читання присутня на презентаціях історичних романів Андрія Кокотюхи «Червоний», «Червоний. Без лінії фронту», кіноповісті Костянтина Тур-Коновалова «Крути. 1918», книги Наталі Нагорної «Повернутися з війни», книжки військового капелана Андрія Зелінського, Т.І. «Соняхи. Тільки любов здатна на Перемогу!». Активний пошук нових ідей втілений в життя проведенням Акції «Розвивай українську! Щебечи солов'їною!», авторських презентацій від Славка Полятинчука, Лори Підгірної, Оксани Войтович, літературознавчої мандрівки від Ольги Колендзян «Іван Іов: жив так, як веліла його українська душа», бібліотечного уроку творчості і знань «Борис Негода: подолянин з українським серцем і всесвітньою душею», Дня інформації в

бібліотеці «Кам'янець літературний», рекламних заходів «ЧИТАТИ НЕ ШКІДЛИВО, ШКІДЛИВО НЕ ЧИТАТИ» тощо.

Інформаційно-естетичний цикл «Школа справжнього джентльмена» об'єднує різноманітні теми, які сприяють формуванню гармонійно розвинутої, свідомої, соціально активної з глибокою громадянською відповідальністю людини, проблеми, які постійно «на слуху» й обговорюються в кожній шкільній спільноті: тренінги, творчі проєкти, історичні розвідки, тестування й самооцінки.

Про проблеми поговорити відверто, висловити вільно думки, обстоювати погляди, переконання, бути відповідальними за дії та вчинки, творити себе і своє життя, прагнути до самовдосконалення, формувати культуру спілкування і, при цьому, пропагувати читання вчимося разом з ліцеїстами на уроках у «Школі справжнього джентльмена». Запропоновані теми для обговорення: «Медіаграмотність. Інформаційна гігієна», «Скарбничка телефонного етикету», «Важке мистецтво порозуміння», «ЦЕ Я, або Темперамент людині дається від народження», «Екологія душі», «Мат – СТОП!», не залишають байдужим жодного учасника тренінгів.

Є в нашій роботі і специфіка бібліотеки закладу з посиленою військово-фізичною підготовкою.

1. Інформаційне забезпечення:
 - предмету «Захист України», який ліцеїсти 10-11 класів вивчають як профільний.
 - факультативного курсу «Історія розвитку озброєння та військової техніки» для ліцеїстів 9-х класів.
 - предмету «Історія Українського війська» для ліцеїстів 10-х класів.
2. Інформаційне забезпечення підготовки ліцеїстів до захисту наукових робіт МАН України. Цього року 6 ліцеїстів з 11, підготували роботи які мали військове спрямування. Роботи ліцеїстів Макара Потокіна, Даніїла Гулька, Артема Рибчинського, Вадима Лукашова, Мирослава Лещинського отримали призові місця на 2-му етапі захисту.
3. Щорічно друга декада жовтня місяця незалежно від основного гасла проведення Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек, присвячена військово-патріотичній роботі.

До прикладу, цього навчального року друга декада Всеукраїнського місячника під гаслом «Краєзнавство в шкільній бібліотеці: нові традиції та цінності» у нас мала назву «Мій край – моя історія жива». Головна увага приділялася проведенню заходів до Дня захисників/ць України: участь у військово-патріотичних, волонтерських акціях, проведення зустрічей з військовослужбовцями Збройних сил України, інформаційні хвилинки, презентації книжок різноманітних за тематикою виставок: інформаційно-ілюстративної «Патріоти України на захисті держави», тематичної з історії Українського війська «Запорізька Січ – скарбниця військового мистецтва українського козацтва», документальної «Військова історія Поділля», що сприяє вихованню патріотизму, національної свідомості та гідності.

4. Щорічно в грудні місяці проводиться загальноліцейська декада військово-патріотичного виховання до Дня Збройних сил України. В цей період проводяться відкриті виховні заходи, змагання з військово-прикладних видів спорту, екскурсії до військових частин, відвідання музейних експозицій, зустрічі з представниками вищих військових навчальних закладів Міністерства оборони України, конкурс плакатів «Заради миру на священній українській землі». В цей час у бібліотеці ліцею проводиться декада «Кроки до професії військового».

5. У бібліотеці проводиться збір, накопичення, систематизація, інформаційна підтримка, презентація матеріалів щодо вищих військових навчальних закладів. Це окремі теки з матеріалами щодо вступу у ВВНЗ Міністерства оборони України, на військові кафедри у складі ВНЗ, де готують спеціалістів для Збройних сил України та інших силових структур – Національна академія Державної прикордонної служби імені гетьмана Богдана Хмельницького, вищі навчальні заклади Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України та Державної служби надзвичайних ситуацій. Також є добірка презентаційних відеороликів цих навчальних закладів, які демонструються в ліцеї постійно протягом року.

6. Стало традицією проведення зустрічей з представниками ВВНЗ, з курсантами-випускниками нашого ліцею, які навчаються в цих закладах, офіцерами-випускниками, які проходять службу в різних військових підрозділах нашої країни.

7. Окремий пункт – проведення заходів, що формують у молоді високу патріотичну свідомість, ідеї служіння Вітчизні, здатність до її збройного захисту, любов до української героїчної історії, примноження славних військових традицій. Ми пам'ятаємо та вшановуємо пам'ять офіцерів ЗС України – випускників ліцею,

які загинули під час виконання військового обов'язку в АТО / ООС капітана Сергія Саліпи, капітана Дана Колісника, капітана Романа Наглюка, капітана Євгена Сарнавського, капітана Андрія Кухаря. Ліцеїстам презентується Книга Пам'яті, яка написана на документальних матеріалах, зібраних членами військово-історичного клубу «Прометей» під керівництвом педагога-

організатора, вчительки історії Валентини Войчишиної. Але сьогодні, що розпочалося зі страшної дати – 24 лютого 2022 – та увірвалося до нашої свідомості новими подіями, на жаль, поповнилося новими іменами загиблих героїв – наших випускників, які залишаються закарбованими в пам'яті назавжди.

У мене є плани на майбутнє. Впевнена, що коли розпочнемо свою роботу в новому навчальному році, перше, що зроблю, або хоча б розпочну робити, це буде шостий, але зовсім новий, героїчний цикл, де буде місце для всіх наших випускників та педагогів, хто встав на захист рідної землі.

Як підсумок, хочу ознайомити вас з результатами роботи колективу ліцею, а вони – в наших випускниках.

Цифри 2021 року. Випускників – 163 чоловіка. Результати вступу:

Вищі військові навчальні заклади – 54 чол.

ВНЗ Служби безпеки України - 3 чол.

ВНЗ Міністерства внутрішніх справ України – 13 чол.

ВНЗ Державної служби надзвичайних ситуацій України – 9 чол.

ВНЗ Прикордонної служби України – 12 чол.

Військові коледжі / служба за контрактом – 3 чол. / 4 чол.

(ВНЗ – 49 чол., коледжі – 8 чол., навчання за кордоном – 1 чол.)

Кожен день у ліцеї починається з підняття Державного Прапора, виконується Гімн України. Над плацом звучить «Слава Україні!» і у відповідь лунає «Героям Слава!»

Використані джерела

1. Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня

2021 р. № 673. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/673-2021-n#Text>

2. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти. Режим доступу: https://content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf
3. Ритуали, атрибути, традиції ліцею. – Кам'янець-Подільський, 2020. Режим доступу: <http://kpml.com.ua/pro-litsei2/attributy-litsei>
4. 20 років: історія та погляд у майбутнє. - Кам'янець-Подільський, 2020. Режим доступу: <http://kpml.com.ua/pro-litsei>

*Заблуда Наталія Миколаївна,
бібліотекар Хмельницької спеціалізованої
середньої загальноосвітньої школи I-III
ступенів №6 з поглибленим вивченням
німецької мови з I-го класу*

Бібліотека Нового покоління

З чого починаються зміни бібліотеки? Як перетворити звичайну книгозбірню на сучасну, креативну та повною читачів бібліотеку нового покоління?

В мережі Інтернет шириться таке, що ми збудуємо 100 шкіл, 100 стадіонів, та на жаль, немає 100 бібліотек, або хоча б згадки про одну надсучасну шкільну бібліотеку. Отже, нам, бібліотечним фахівцям, потрібно підносити питання про створення та

трансформацію бібліотек у сучасні бібліотечно-інформаційні центри все гучніше та гучніше. Адже з введенням нових освітніх програм бібліотеки повинні відповідати тим вимогам, які були зазначені. Та без бажання до змін з нашої сторони, зі сторони бібліотекаря, ми не зможемо досягнути бажаної мети.

Косметичні зміни і навіть тисячі нових книжок не дадуть швидких та помітних перемог, якщо ми не прикладемо шалених зусиль, щоб змінитись. Хочеш змінити ставлення до своєї роботи, змінись сам!

Та й за часів незалежності бібліотеки зникли з думок українців як місця доступу до книжок, і не з'явилися в новій ролі. Читання, як вид дозвілля, поступився іншим більш пасивно-споживацьким інтересам.

Щоб відповідати сучасним викликам громадян, громад і держави бібліотеки мають здійснити квантовий стрибок, і з думками про наступні покоління запропонувати їм нову і більш продуктивну бібліотеку.

На даний момент є бажання умовно розділити бібліотеки на *«живі»* та *«мертві»*.

«Живі» – тримаються на ентузіазмі керівників та працівників, інколи, підтримці влади та спонсорів, саме тому в них завжди багато відвідувачів.

«Мертві» – навіть якщо гарно відремонтовані та оснащені – пусті.

Розмірковуючи над тим, що потрібно зробити, які є принципи, що є в основі багатьох бібліотек світу, які б могли забезпечити їх життєстійкість та функціональність, та що повинно бути прописано у законі, запропонувала б наступне: **Відкритість. Відкрий своє серце і двері бібліотеки здобувачам освіти.**

Усі бібліотеки мають стати відкритими.

По перше – це відкриті фонди. Чи знаєте ви, що більшість книжок у бібліотеках – під замком?

Має з'явитися доступ до всіх фондів бібліотек, адже на сьогодні існує таке поняття як сховище, і туди мають доступ тільки працівники бібліотек.

Але є виключення – цінні книжки до яких є доступ тільки в читальних залах, але їх має бути небагато.

Я відкрила фонди, і читачі почали цікавитись, тим чого ще не бачили. Читаючи програму Нової Української школи, можу зазначити, що нам бібліотекарям, потрібно перетворити простір нашої бібліотеки на зони за потребою дитини.

По друге – відкритість має стосуватись і організації простору – замість окремих кімнаток та закутків один загальний великий відкритий простір. Забрати з приміщення столи та стільці, натомість поставити зручні пуфи, щоб дитина відчувала комфорт.

Бібліотека і школа, це місце, куди хочуть приходити діти, батьки та вчителі.

Наступне – відкриті прозорі вікна, через які книжки мають запрошувати відвідувачів. Я так багато бачила непомітних бібліотек, що впевнена – якщо в один день усі жалюзі та тюлі зникнуть з усіх бібліотек наших шкіл – кількість читачів збільшиться в рази.

Мало хто з нас, бібліотекарів, зважується навіть на такий легкий крок, аргумент – *«так усе ж буде видно»*. Не забуваймо про головне, рушійні важелі, що диктує нам сьогодення.

Інклюзивність.

В житті нашого суспільства беруть участь різні люди і жоден з них, незалежно від зовнішності, походження, гендеру, фізичних даних, стану здоров'я

і будь-яких інших ознак, не відчуває себе виключеним, я б назвала цей принцип ще по іншому, це є принцип рівності.

Інклюзивність знімає бар'єри, які заважають людині отримати доступ до соціуму. У нас зараз напевно не має такої школи, в якій би не було дітей з особливими освітніми потребами, і на допомогу цим дітям, приходить принцип універсального дизайну, в центрі уваги якого знаходиться дитина, і ми повинні враховувати потреби її у найрізноманітніших ситуаціях та створити можливості для доступу та користування бібліотечним фондом.

Привітність та гостинність.

Часто читачі бібліотек скаржаться на те, що відчувають себе непроханими гостями.

І справді, раніше в бібліотеках головними були книги. Але зараз настав інший час, час змін, час коли головними в бібліотеці стають наші читачі.

Відвідувачі очікують від бібліотекаря заохочення, які комунікуються через контакт очей, посмішку, активне привітання.

Читаючи зараз відгуки батьків в соціальних мережах, про шкільні бібліотеки, де на даний військовий стан нашої країни діти вимушено відвідують, стає соромно за нас, за бібліотекарів.

Ми зайшли, говорять, нас прийняли дуже привітно, з посмішкою.

Невже ми цього не можемо?

Можемо, звичайно. Потрібно зробити зонування нашої бібліотеки. Територія творчості, територія читання, територія відпочинку, і тому подібне, саме головне пам'ятати, що наша робота не проста, нам потрібно зробити все можливе,. Щоб наш читач прийшов до нашої бібліотеки, ще не один раз.

Партнерство.

Йдеться про співробітництво з усіма зацікавленими сторонами, яке націлене на розвиток здобувачів освіти та бібліотеки. В нашому випадку це є директор школи. Якщо керівництво зацікавлене в розвитку, воно бачить як бібліотекар хоче працювати, хоче змінювати систему роботи, постійно самовдосконалюється, він піде вам на зустріч. І не забуваємо про те, що ми є частиною школи, освітнього процесу, і ми також створюємо імідж школи.

Саморозвиток. Навчання впродовж життя!

Але щоб стати сучасним бібліотекарем нам потрібен звичайно розвиток, перш за все потрібно проявити ініціативу, нам потрібно відкритись для власних змін.

Це роки кропіткої роботи, щоб зі звичайною бібліотекою у класичному її розумінні ми отримали сучасний функціональний простір! Тут повинно буде все: від освітніх і розважальних заходів до теорії та практики, де паралельно з культурними традиціями діти зможуть навчатися та дізнаватися про інноваційні технології і розкривати свій творчий потенціал.

Наразі нам потрібен новий закон про бібліотеки (старий датовано 1995 роком), який врахує зміни, які відбулися і ще відбудуться у світі, який визначить нову роль бібліотек в державі та ключові принципи, за якими вони мають функціонувати.

Зі своєї практики роботи в шкільній бібліотеці, я виробила такий метод роботи зі своїми читачами. Зустрічаю завжди з посмішкою і привітно, завжди готова прийти на допомогу, навчилась бути і вчителем, і наставником, і психологом і насамперед другом. Ми шкільні бібліотекарі є універсальними працівниками!

Використані джерела

1. Прикладна модель бібліотеки нового зразка для української школи // <http://www.president.gov.ua/news/marina-poroshenko-prezentovala-prikladnu-model-bibliotekino-38349>
2. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України” Розпорядження кабінету Міністрів України № 219-р від 23.03.2016 р. // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>
3. Бібліотеки з бук-бендами // <https://osvitoria.media/opinions/7-metodiv-shkilnoyi-osvity-frantsiyiyaki-varto-zastosuvaty-v-ukrayini/>

*Довбиш Олеся Вікторівна,
бібліотекар Понінківського навчально-
виховного комплексу «ЗОШ I-III ступенів
№1, гімназія» Понінківської міської ради*

Літературне краєзнавство як значуща складова виховного простору закладу освіти

*Рідного краю несміла сльозинка,
Крапля на нашій Землі. Я – Україна, бо
я – українка, Сила і ніжність її.*

Пріоритетним напрямком виховання дітей та молоді в національній системі освіти незалежної України було та є патріотичне виховання. Український педагог, літературознавець Софія Русова ще на межі XIX-XX століть писала: «Національно-патріотичне виховання забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти, коли її творчі сили не будуть покалічені, а значить, дадуть нові оригінальні, самобутні скарби задля вселюдного поступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів.»

Останні трагічні події особливо актуалізували цей напрям виховної роботи. На рівні із системою освіти велика роль у процесі формування ідеології патріотизму у молодого покоління належить і шкільним бібліотекам.

Який же він – патріотизм? З якими якостями і рисами ми повинні формувати його у молоді? Серед характерних ознак патріотизму визначається:

- розуміння та сприйняття української ідеї;
- сприяння розбудові державної незалежності;
- засвоєння національних цінностей: української культури, мови, прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті;
- військово-патріотичне виховання тощо.

«Все, що йде поза рами нації, - застерігав Іван Франко у праці «Поза межами можливого», - се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування однієї нації над другою, або хоробливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами прикривати своє духовне відчуження від рідної нації».

Одне з чільних місць у формуванні патріотизму належить вихованню любові і дбайливого ставлення до рідної землі, – своєї «малої батьківщини», її історії, поваги до народних традицій і звичаїв, фольклору, любові до рідної природи. Нема в людини місця дорожчого, ніж те, де вона народилась, землі, на якій зроста... Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру.

У зв'язку з цим, одним з пріоритетних напрямів патріотичного виховання молоді є краєзнавство, зокрема, літературне.

У своїй роботі з учнями широко використовую твори місцевих авторів – П.Ящука, З.Козак, Г.Карнафель, але насамперед – поетичні твори моєї мами, Валентини Біленької-Гаманчук. Поезії В.Біленької-Гаманчук, надруковані у збірках «Полонь», «Безсоння вишень», «Трилисник», а також інші, зокрема й ті, що залишилися в рукописах, сповнені любові до України, рідного краю, шани до історії свого народу та гордості за неї.

*Звершилося, збулось, збулось таки:
Вже вільна наша мати Україна.
І пишуться історії рядки
На рідній мові. І цвіте калина.
Хай важко нам тепер, та ми – живем,
І будем жити, допоки син і мати –
Любов велику у серцях несе!
Із нею нас нікому не здолати!*

Власну роботу я намагаюся узгоджувати та координувати з колегами-вчителями української літератури, класними керівниками, педагогом-організатором, пам'ятаючи, що виховний процес має бути наскрізним, а інтеграція зусиль завжди дає кращий результат.

Форми роботи, які використовуємо, є і традиційні, і більш інноваційні, із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Серед найчастіше використовуваних форм краєзнавчої роботи є такі:

- виставка;
- краєзнавчий календар;
- уявна подорож;
- відео презентація;
- поетичний альбом;
- бібліотечна листівка;
- літературні краєзнавчі читання.

Серед бібліотечних виставок особливе місце посідає виставка «Натхнення», присвячена творчості Валентини Біленької-Гаманчук. Основу виставки становлять поезії Валентини Іванівни та малюнки дітей за мотивами цих поезій. Тому експозиція виставки періодично оновлюється.

Цікавою формою роботи є краєзнавчий календар. У ньому – дати з історії району, громади, селища, а також із життя поетеси. На заходах до дня селища, зокрема, звучить пісня про «Понінку» Валентини Біленької-Гаманчук, покладена на музику оперним співаком Леонідом Коберським.

*Понінко моя!
Світанковий мій батьківський краю!
Люблю тебе всім серцем я
І кращої тебе не знаю.*

До дня народження поетеси ми з учнями готуємо презентацію поезій, робимо інсценізації її гумористичних творів, проводимо літературні читання, огляди літератури, ювілейну мозаїку, поетичні вечори тощо.

До дня пам'яті Валентини Біленької-Гаманчук проводимо літературні вітальні, години поезії, учнівські конференції, згадуємо дитинство та творчий шлях Валентини Іванівни, намагаємося досягнути таємниці народження цих проникливих віршів, сповнених любові до рідної землі.

*Тут мої і витоки, і втоки,
Тут моє коріння вікове,
Тільки тут дух пращурів високий
В цих лісах, в калині цій живе.
Тільки тут я серцем спочиваю,
Тільки тут і сіль моя, і суть;
Це затишшя, цей кусочок раю
Мої діти в завтра понесуть..*

Береги Хомори, які пам'ятають штурм Полонного військами Максима Кривоноса, козацька могила часів Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького, рідне село Блідні, довколишні ліси, оспівані в поезіях В.Біленької-Гаманчук, стають основою уявної літературної мандрівки.

Фрагменти цієї подорожі можуть бути використані на уроках історії України у 8 класі під час вивчення тем з історії рідного краю для підсилення емоційного впливу на здобувачів освіти та більшої зацікавленості темою, що вивчається.

Зазираю у даль, мов в криницю далеких століть...

Хочу випити всю українства відвагу і силу.

Недалеко у полі козацька могила стоїть,

У якій козаків – українських орлів хоронили.

І в уяві моїй неповторний Максим Кривоніс,

Й полк, сформований з щирих і вільних вкраїнців,

Той Максим, що Полонищину знову звільнив

Від загарбників польських, як князі від жорстоких ординців.

У 2020 році старшокласники нашої школи брали участь у конкурсі сайтів «Літературна візитка краю». В основі візитки – літературний альбом віршів моєї мами, доповнений відеопрезентацією. Матеріали сайту використовуються вчителями-словесниками при вивченні літератури рідного краю.

Щоріч з'являються нові заходи та форми роботи бібліотеки з використанням поезій Валентини Біленької-Гаманчук. І результат такої роботи завжди позитивний. Секретів успіху, я вважаю, кілька. По-перше, самі поезії невідомо щирі та натхненні. По-друге, більшу частину свого життя В.Біленька-Гаманчук працювала вихователем дитячого садочка у нашому селищі, тому багато вчителів нашого НВК, батьки та родичі здобувачів освіти були особисто знайомі з проетесою, цінували її як особистість. І саме головне, творчість мами мені дуже близька, я продовжую її вивчати та популяризувати. Маю надію, з користю для розуму та душі юних громадян України.

*Щербініна Валентина Олександрівна,
бібліотекар Білогірського опорного закладу
загальної середньої освіти ім. І.О.Ткачука*

Інформаційно-комунікаційні технології у роботі бібліотеки закладу загальної середньої освіти

В Україні йде становлення нової системи освіти, зорієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Сьогодні суспільство робить запит на особистість гармонійно розвинену, високоосвічену, високо ерудовану, соціально активну. Тому шкільна бібліотека - це не тільки храм мудрості але і інформаційний центр. Сучасна шкільна бібліотека – це місце, де працівники бібліотеки та користувачі зустрічаються для спільної роботи, де на практиці даються навички пошуку потрібної інформації, закладаються основи самоосвітньої діяльності. На сьогодні кожна бібліотека повинна мати добре організоване інформаційне середовище, яке б відповідало запитам і потребам

основної категорії користувачів. Відповідно сучасна школа має забезпечити адекватність освіти змінам, які відбуваються в суспільстві, перш за все, пов'язаних зі стрімким ростом інформаційно-комп'ютерних технологій.

Інформаційно – комунікативні технології (ІКТ) наразі проникають в усі сфери нашої діяльності, забезпечуючи поширення інформаційних потоків та утворюючи глобальний інформаційний простір.

Відповідно до програми НУШ, наш опорний заклад має у своїй структурі сучасну бібліотеку, яка є ресурсним осередком та експериментальним майданчиком для учнів і вчителів, забезпечує вільний доступ до якісних електронних підручників, новітніх енциклопедій та фондів інших бібліотек. Наразі завдання шкільної бібліотеки допомогти творчому вчителю, який постійно працює над собою, у виборі нових навчальних посібників для реалізації програми НУШ.

Один із способів користування та поширення інформації – власний Інтернет – ресурс бібліотеки Білогірського опорного закладу який можна знайти за посиланням <https://nvk-libraty.ua> або на сайті Білогірського опорного закладу загальної середньої освіти ім. І.О. Ткачука <https://bilogirya.e-schools.info> у розділі бібліотека закладу.

Сайт – це візитна картка бібліотеки, яка доносить користувачам інформацію про можливості і діяльність бібліотеки. Крім того, сайт може стати інструментом широкого кола читання, просування ідеї та інформації, яка робить позитивний вплив на розвиток читачів і реалізовує такі напрямки роботи, як:

- надання доступу до ресурсів і матеріалів;
- довідково-інформаційне обслуговування;
- заохочення читання;
- допомога в роботі з джерелами інформації.

Меню сайту бібліотеки включає такі розділи:

Головна сторінка

Новини (висвітлюють події бібліотечного життя)

Про бібліотеку

Усе про книгу

Нормативно-правова база

Літературна Білогірщина

Фотоальбоми

Зворотній зв'язок

Наші досягнення

Віртуальний читальний зал

Віртуальна виставка літератури

Он-лайн перекладач

Діти в інтернеті.

Сайт бібліотеки містить також посилання на різні сайти, які допоможуть учителям в підготовці до уроків, а також стануть джерелом додаткової інформації. Кожен користувач має можливість використовувати електронні навчальні посібники, програмовані матеріали, за необхідності потрібний матеріал роздрукувати.

В бібліотеці опорного закладу створений «Електронний каталог бібліотеки ЗЗСО» у програмі Microsoft Office Access. Каталог розкриває склад і зміст бібліотечного фонду, надає вільний доступ до інформаційних ресурсів бібліотеки, прискорює пошук необхідної інформації за різними параметрами.

Наразі планується розпочати реєстрацію абонементів читача для обліку видачі та повернення книг у фонд бібліотеки.

Сьогодення ставить високі вимоги до працівника бібліотеки. Сучасний бібліотекар має бути медіафахівцем:

- творчо працювати з інформаційними ресурсами, доносити їх до користувача;
- тримати «руку на пульсі» інформаційного ринку;
- створювати власний інформаційний продукт (електронні каталоги, картотеки, електронні формуляри, рекомендаційні списки літератури, огляди сайтів в Інтернеті);
- слідкувати за належною роботою комп'ютерної техніки в бібліотеці та мережі в робочому стані, вміти працювати з усіма видами техніки, які є в бібліотеці;
- привертати увагу до роботи шкільної бібліотеки, до читання книг.

На базі бібліотеки опорного закладу проходять методичні об'єднання та семінари шкільних бібліотекарів Білогірського ОТГ. Незамінним став комп'ютер і як засіб для створення інформаційно-методичних матеріалів і документів

- облік навчальної літератури;
- інвентаризації бібліотечного фонду;
- створення планів роботи бібліотеки, конспектів, та звітів про виконану роботу;
- актів списання літератури;
- створення сценаріїв бібліотечних заходів, методичних розробок та ін.

Оволодіння бібліотекарами інформаційно-комунікаційними технологіями сприяє підвищенню результативності роботи шкільної бібліотеки, робить процес більш динамічним, насиченим, цікавим, сприяє економії часу та підвищує інтерес користувачів до пошуку і отримання нових знань.

Бібліотечні заходи задовольняють і розвивають інформаційні потреби і запити користувачів, розширюють коло пізнавальних інтересів, сприяють проведенню дозвілля, допомагають залученню нових користувачів до бібліотеки, здійснюють рекламу бібліотеці, створюють її імідж.

Підготовка до проведення масових заходів включає створення презентацій, музичних кліпів, фрагментування фільмів, підбір аудіозаписів голосів письменників фрагментів творів у дикторському, авторському виконанні, та музичного супроводу. Подобаються читачам і такі інноваційні форми роботи, як віртуальні виставки, квести, бібліоперфоменси, віртуальні екскурсії, що стали можливі завдяки використанню ІКТ в роботі бібліотеки. Користувачі мають змогу залучитися до нової для них самостійної діяльності з отримання різних видів інформації (вербальної, образної, текстової, слухової, графічної).

Сьогодні автоматизація у шкільних бібліотеках обумовлена необхідністю нового рівня обслуговування читачів, бо дозволяє при мінімальних витратах часу отримати якомога більше інформації. Використання новітніх інформаційних технологій у роботі бібліотеки сприяє більш ефективному задоволенню інформаційних запитів учнів, підвищенню рівня навчання та впровадженню європейських стандартів освіти.

Впровадження ІКТ в діяльність бібліотек дозволяє бібліотекареві створювати власні інформаційні продукти, які допомагають читачеві-користувачеві орієнтуватися в інформаційно-освітньому просторі. Це можуть бути:

- довідкові бази даних;
- рекомендаційні списки літератури;
- списки позакласного читання;
- путівники по фондах;
- презентації, відеоролики;
- пам'ятки, буклети;
- книжкові огляди тощо.

Такі ресурси легко можна створювати з традиційних додатків Microsoft, наприклад сайт, MS PowerPoint, MS Excel, Windows Movie Maker, MS Publisher та інших. Комп'ютерні презентації в навчальному процесі та в проведенні масових заходів стали нормою

Використання сучасних інформаційних технологій в усіх сферах діяльності дозволить вивести інформаційно-бібліотечне обслуговування на якісно новий рівень. Інформатизація це засіб забезпечення привабливості та комфортності бібліотеки, оскільки використання комп'ютерних технологій в роботі шкільної бібліотеки сприяє підвищенню ролі її в навчально-виховному процесі, забезпечує необхідні умови для творчого пошуку та роботи вчителів, інтелектуального та духовного росту учнів. Ера інформаційних технологій вимагає, щоб бібліотека позиціонувала себе як сучасний інформаційний центр і як центр виховання інформаційної культури підрастаючого покоління.

Це особливо актуально для бібліотек навчальних закладів, оскільки є умовою впровадження новітніх освітніх технологій, ефективним способом

підготовки нових поколінь до життя в інформаційному столітті та сприяє створенню інтелекту нації для майбутнього нашої держави.

Отже, імідж бібліотечного працівника в процесі інформатизації користувачів буде змінюватися відповідно до його реального внеску в інформаційну діяльність. Нові реалії висувають нові професійні вимоги.

ІКТ у бібліотечній установі значно прискорюють обслуговування користувачів, підвищують якість інформування щодо наявних інформаційних ресурсів, сприяють більш ефективному доступу до електронної інформації, що стала складовою ресурсної бази. З кожним роком роль інформаційно-комунікаційних технологій для передачі інформації збільшується.

Робота сучасної бібліотеки неповноцінна без використання комп'ютерних засобів. В умовах інформатизації першочерговим завданням для шкільних бібліотек є впровадження в діяльність ІКТ, які допоможуть зробити бібліотеку більш доступною, привабливою і ефективною.

Використані джерела

1. Про бібліотеку і бібліотечну справу: Закон України від 28.01.2016 № 955-VII.
2. Про освіту: Закон України від 5.09.2017р. №2145-1
3. Бібліотека Нової української школи – простір для освітніх можливостей кожного учня. URL.: <http://woms-krus.pp.ua>

*Григорчук Інна Валентинівна,
бібліотекар Полонської загальноосвітньої школи
I-III ступенів № 3 Полонської міської ради
об'єднаної територіальної громади*

Формування і розвиток читацької компетентності як головний аспект роботи бібліотеки закладу загальної середньої освіти в умовах Нової української школи

Багато дітей приходять до бібліотеки. Кожен зі своїм запитом, характером, бажанням, різні, індивідуальні. Але всіх об'єднує одне – книга.

Чому вибрала саме цю тему? Можна сказати, що книга супроводжує нас усе життя і тому, що покоління, яке читає виростає людьми, які думають, тому що у наш дуже непростий час саме читання книги може заспокоїти дитину, відволікти від важких думок, занурити у світ цікавих пригод, кумедних історій, веселих мандрівок. Читання на сьогоднішній день допомагає зберігати спокій!

Девізом собі вибрала: «Здивуй учителя – піди до бібліотеки. Здивуй бібліотекаря – візьми книгу. Здивуй батьків – прочитай її. Здивуй себе –

стань книголюбом!». Ідея не моя, знайшла в просторах інтернету, але сподобалась і я взяла собі її на замітку.

Взагалі стараюсь до роботи підходити з гумором, щоб не перевантажувати дитину, щоб бібліотечне навчання давалось легко. У своїй роботі використовую різні методи для залучення до читання.

Великі масові заходи – це, звичайно, вражаюче, але для себе відкрила користь саме в індивідуальній роботі: бесідах, диспутах, обговореннях. Повірте, що дітям так не вистачає живого спілкування, незважаючи на кількість інтернет – ресурсів. Учні, насамперед, відчувають, що ними цікавляться, їх вислуховують і дають висловитися. Тому у нашій бібліотеці можна: читати, навчатись, гратись, відпочивати, спілкуватись, знайти нових друзів.

Саме такі заходи, як «Прочитай книгу другу» (дітям подобається читати у бібліотеці, вони навіть приносять улюблені книги з дому) «Пізнай улюблену книгу за предметом» (наприклад – горішок - «Дюймовочка», колосок - «Півник і двоє мишенят» допомагають дітям в ігровій формі впізнати улюблених героїв. «Бібліотекар на годину» - ще один захід, у нашому випадку - бібліотекар на перерву. Діти дуже стараються не просто сидіти і записувати книги, а й порекомендувати учню, запитати чи сподобалась книга і чим.

Проводим також шаховий турнір «За вікном холодно – а у нас гаряче». Шахи здружили учнів різних вікових категорій. Так учень сьомого класу грав у шахи із учнем третього класу. «Правда чи брехня» ще один конкурс, де зачитується уривок із твору з дещо зміненим поняттям чи героєм. Треба відгадати, що ж не так? А, взагалі, все почалося з того, що принесла з дому ігри, пазли, шашки, іграшки. Тож ігровий осередок у бібліотеці ми маємо вже мабуть років 7-8 .

Ось такі заходи, і ще багато інших, спонукують дітей бути активними, дружніми, інтелектуально розвиватися, підтримувати одне одного, а також набувати нових друзів, побувати у ролі бібліотекаря у веселому товаристві однодумців.

Книжкові виставки відіграють важливу роль у нашій роботі. Це наша наочність. Буває, що стоять однакові книги: одна на виставці, а інша у фонді - учні хочуть узяти саме ту, що на книжковій виставці – не заперечую. Взагалі у бібліотеці немає заборонених зон - беруть усі книги, розглядають, не обов'язково записують, щоби взяти додому. Дозволяю просто переглянути у бібліотеці на диванчику, не примушуючи дочитувати до кінця, якщо щось не сподобалось. Взагалі практикую заходи проводити у

формі гри, щоб і навчатись граючись. Тому у нашій бібліотеці гамірно, людно, сюди ходять читачі, маленькі «чомучки», розповідаючи про свої секрети, ділячись радістю, чекаючи на співчуття при негараздах. І заглядають у книги! У бібліотеці знаходиться багато енциклопедій: про тварин, історичні, техніка, динозаври. Цікавляться діти і не хочуть іти додому, щоб завтра вранці знову прибігти сюди.

Не можна примусити людину полюбити книгу. Ніхто з нас не влаштовує нашу долю ні людську, ні читацьку. Вона повинна сама докопатися. А наша ціль – допомогти знайти, де саме копати і наскільки глибоко. Діти хочуть читати, хай не всі, але хочуть яскравих, нових, гарних книг. Треба навчити вибирати книги, щоб не тільки приваблювала яскрава палітурка. Навчити розпізнати, вирішити - чому я цю книгу вибираю?

А чому ні? Також продумати, як зацікавити дітей читанням, знайти шлях до їхніх сердець, навчити орієнтуватися в книжковому світі.

Діти люблять квести, тому залюбки складаємо їх разом із бібліотечних активом. Повірте у дітей така фантазія, що часом доводиться їх стримувати! Їм поставили задачу: і все - безліч ідей. Хочуть! Можуть! Вміють! Тільки у правильне русло направити ці прагнення.

Шкільний бібліотекар – це своя специфіка. Все повинно бути мобільно. За перерву встигнути видати книги, вислухати, порадити, щоб не обділити увагою жодного – і тоді буде результат. Головне «своє серце віддавати дітям», як сказав Василь Сухомлинський.

І на завершення свого виступу хотіла б зачитати лист, який ми склали на курсах підвищення кваліфікації.

«Майбутньому бібліотекарю. Я думаю, що ти молода і сучасна, такою ж хочеш зробити і бібліотеку, місце своєї роботи. Дуже надіюся, що ти сюди прийшла працювати не через безвихідь, а що справді любиш книги. Подивися навкруг: можливо це не найновіший інформаційний центр, але те місце, де багато поколінь дітей навчалися, грались, відпочивали і ділилися думками. Ці книги нові та гарні, їх ще не торкалася рука читача - відкрий для себе їх світ і він заведе тебе у найчарівнішу країну читання. А ось поряд ці – старенькі, зачитані: подумай – скільки поколінь брали цю книгу і що вони відшукали в ній для себе? Навчи дітей, що будуть заходити до бібліотеки берегти ці книги, залучити їх у своє життя. Крокуй сміливо! Працюй із охотою! Навчай із любов'ю!

Це побажання не тільки майбутнім бібліотекарям, а й нам, нинішнім.

Українець Лариса Миколаївна,
*бібліотекар Комунального закладу загальної
середньої освіти «Початкова школа №1
Хмельницької міської ради»*

Шкільна бібліотека – центр формування творчої особистості

Бібліотека – це скарбниця людської думки і досвіду поколінь, кузня людського інтелекту. А шкільна бібліотека більш ніж будь-яка інша наближена до дитини. У публічну дитячу бібліотеку дитина піде у тому випадку, якщо в неї уже сформована потреба у читанні. Шкільну – не мине ніхто.

Головною метою літературної освіти є *виховання творчого читача* із самостійним критичним мисленням. Виховання в дітей молодшого шкільного віку любові до рідного слова – одне з важливих завдань початкової школи, яке розв'язується прищепленням любові до книжки. Інтерес до неї, до читання зароджується в учнів через освітній процес, у шкільній бібліотеці, під час самостійного читання.

Зміст книжок, їх спрямованість допомагають дитині в пізнанні її світу та внутрішнього світу інших людей. Завдяки читанню у дітей розвиваються емоційна і чуттєва сфери, образне мислення, збагачуються соціальні знання й досвід, вони набувають уміння висловлювати елементарні оцінні судження.

Саме з книги дитина дізнається, що таке добре, і що таке погано, дістає відповіді на свої нескінченні «чому». Література прочитана в дитинстві, запам'ятовується на все життя, впливає на подальший розвиток дитини, її світогляд. Саме тому, бібліотека Першої початкової поставила собі мету - сформувати самостійного читача.

Якщо дитині з раннього віку не прищепити любов до книги, вміння нею користуватися, то це неможливо буде компенсувати в майбутньому. Навчити дитину любити книжку, сприймати її, як життєдайне невичерпне джерело пізнання світу, знань, прищеплювати навички бібліотечно-бібліографічної грамотності – основні завдання для нас, шкільних бібліотекарів, при проведенні бібліотечних уроків та виховних заходів.

У бібліотеці комунального закладу загальної середньої освіти «Початкова школа №1 Хмельницької міської ради», проводячи виховні заходи та бібліотечні уроки, ми керуємось такими цілями: у 1 класі ми прищеплюємо бажання читати, стійкий інтерес до книги; у 2 класі - уміння орієнтуватися в світі книг; у 3 класі – вчимо критично осмислювати прочитане, виховуємо читацьку культуру; у 4 класі – розширюємо літературний кругозір та розвиваємо художні смаки та уподобання.

Ось так засобами масової роботи і формується духовність здобувачів освіти Першої початкової школи. Збагачення духовного світу учнів

супроводжується поєднанням естетичних і етичних складових української самобутньої літератури та культури. Велика сила слова полягає в здатності проникати в свідомість, стаючи духовним стимулом творчості кожного читача, що знаходить відображення у багатовіковій спадщині та сучасності нашого народу.

Бібліотечний урок «Розквітай же рідна мово!»

Якщо розвивати в дитині любов до читання, надавати їй можливість задовольняти її, вона неодмінно буде щасливою.

Учні перших класів є слухачами, а тому, щоб прищепити їм інтерес до книги, бажання читати ми провели виховний захід, в якому наймолодші учні були глядачами. Це був бібліотечний урок, присвячений Дню рідної мови «Розквітай же рідна мово!», де учні 3-Г класу показували сценку «У царстві помилок». Метою її є донести наймолодшим читачам, що читання – це захоплива подорож, але разом з тим читати потрібно правильно, інакше ми можемо потрапити в халепу. Крім того, захід був спрямований на формування поняття, що українська мова - наш скарб, без якого не може існувати ні народ, ні Україна як держава, на розширення знань про красу і багатство української мови.

Крім театралізованої сценки, під час заходу були використані різні відеоматеріали. А саме: мультфільм про рідну мову, відеоролики із сучасними піснями, виконаними рідною мовою відомими українськими співаками. Ми показали, яка прекрасна та мелодійна наша мова нашого краю. Довели дітям, що розмовляти рідною мовою модно та сучасно. На закінчення поспілкувалися з нашими маленькими глядачами та вручили кожному маленький подарунок на згадку про захід.

Бібліотечний урок показав дітям, що читання – це захоплива подорож у країну мрій, адже книги народжують мрію, викликають її до життя, змушують міркувати, виховують самостійність суджень.

КВК «Читаємо казки Сухомлинського»

Учні других класів вже є самостійними читачами, а тому метою бібліотечного уроку «Читаємо казки Сухомлинського» була допомога в орієнтуванні в світі книг, аналізі прочитаного, адже казка – це свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячого мислення і мови.

Бібліотечний урок «Читаємо казки Сухомлинського» створений у вигляді гри КВК (конкурс веселих та кмітливих).

Його метою було допомогти дітям навчитися відгадувати персонажів казок, оповідань, оцінювати вчинки героїв, вміти відтворювати зміст знайомих оповідань.

З дітьми була проведена тривала попередня робота, а саме: читання творів В.О.Сухомлинського («Зайчик і Горобина», «Два метелики», «Весняний вітер», «Велике й мале», «Сьома дочка», «Хто розмалював півника», «Зайчик і місяць», «Лисиччині ліхтарики», «Куди поспішають мурашки», «Ласкавий Вітер і

холодний Вітрюга», «Їжачок», «Курчатко», «Рибка та лілія», «Верба над ставом», «Як солов'їха напуває своїх діток»).

Конкурс проходив за участю трьох команд різних класів однієї паралелі. Вони взяли участь у шістьох конкурсах, а саме:

- представлення команди. Діти показали вміння згуртовуватися та працювати в команді, знаходити одне спільне рішення;
- оозминка. На цьому етапі конкурсу діти показали свою майстерність у відтворенні за допомогою міміки та жестів героїв казок та вміння відгадувати їх;
- кращий переказувач. Суть цього конкурсу в умінні учасників команди коротко переказувати оповідання та швидко відгадувати назву;
- вгадай дійових осіб. Тут діти показали вміння орієнтуватися в оповіданнях, називати дійових осіб, отримавши лише заголовок твору;
- вгадай назву казки. Учасники за коротким уривком твору повинні були відгадати назву оповідання;
- кращий читач. Кожна команда методом жеребкування обирала оповідання В.Сухомлинського та відтворювали його, показуючи свою майстерність читання.

Найактивніші учасники команд отримали нагороди: «Кращий артист», «Кращий читач» та «Кращий переказувач». Усі команди отримали подяки за участь у КВК.

Бібліотечний квест «Подорож у магічний світ Букляндії».

Учні 8-10 років – це діти в яких проявляються уміння думати над прочитаним, формується літературний кругозір, художні смаки та уподобання. З учнями 3-4 класів ми провели бібліотечний квест «Подорож у магічний світ Букляндії». Метою квесту було закріпити вміння школярів користуватися книгою, адже «хто володіє інформацією – той володіє світом»; показати, як просто та легко відшукати відповіді на будь-які питання у підручниках; виявити у дітей інтелектуальні здібності та ерудицію; розкрити лідерські якості та уміння працювати в команді. У квесті взяли участь дві команди «Букляндія» та «Казковія».

Завдання квесту – дати відповідь на запитання «Що таке найцінніший скарб бібліотеки?». Щоб отримати відповідь, потрібно було знайти монети, що заховалися між сторінками підручників. На них містилася одна літера, що формувалася у слово-відповідь. У ході гри команди проходять ряд завдань, за виконання яких одержують підказки щодо наступних «станцій», де на них чекатимуть наступні завдання.

У грі використані різні види і форми завдань, а саме: бліц-турніри, кросворд, пазл, загадки, ми також перенесли онлайн-гру «Майнкрафт» в реальність та спробували збудувати будинок з різних блоків (алмазних, кам'яних, гранітних тощо).

Пройшовши всі випробування квесту, команди зібрали монети та склали слово-відгадку «знання», адже це найцінніший скарб бібліотеки!

Знання – настільки дорогоцінна річ, що їх варто здобувати з будь-якого джерела. І саме бібліотека є найпершим та найкращим помічником.

Використані джерела

1. Вашуленко О. Читацька компетентність молодшого школяра: теоретичний аспект // Початкова школа. – 2011. – № 1. – С. 48 – 5.
2. Запорожець О. О. Шкільна бібліотека – територія творчості /О. О. Запорожець // Шкільна бібліотека. – 2013 – №10. – С.2 – 4.
3. Костенко Т.М.. Нова українська школа: формування у молодших школярів навичок конструктивного спілкування: навч.-метод. посіб. /Т.М.Костенко, К.С.Довгопола. – Харків: Вид-во «Ранок», 2021. – 176с.
4. Харченко О.Ю. Казки, які навчають та виховують. – Х.: Вид.група «Основа», 2020. – 160с.

Шийка Тетяна Йосипівна,
бібліотекар Славутська гімназія № 4
Славутської міської ради

Бібліотечні методи промоції читання

Беззаперечним є постулат, що бібліотеки існують заради Читача. Сьогодні, щоб школярі читали, необхідно прикладати значно більше зусиль ніж раніше.

В умовах реформування сучасної школи змінюється ставлення до бібліотеки і самого бібліотекаря, який сьогодні – і педагог, і вихователь, і психолог. Для здобувачів освіти шкільна бібліотека – це простір, де можна разом читати, навчатися, спілкуватися, дружити. А для педагогів – це кабінет духовного розвантаження, в якому можна отримати не тільки потрібну інформацію, а й зарядитися позитивною енергією на весь трудовий день.

Переконана, що саме шкільна бібліотека, на відміну від інших типів бібліотек, володіє своєрідною специфікою методик обслуговування своїх читачів, яка, базуючись на вікових та психолого-педагогічних основах розвитку, має можливість впливати на читацькі інтереси, художні смаки, національну свідомість, характер, моральні якості.

Візія шкільної бібліотеки Славутської гімназії № 4 Славутської міської ради в тому, щоб школярі не перестали читати, а подружилися з книгою на все життя.

Для досягнення цієї мети, використовую різні бібліотечні методи просування книги до читача, а саме: індивідуальні, масові, діагностичні, інформаційні. Під час індивідуальних консультацій я завжди привожу здобувачам освіти аргументи на користь читання: загальновідоме твердження, що читання збільшує словниковий запас, робить розумнішим, відточує аналітичні здібності, покращує концентрацію уваги, розвиває пізнавальний інтерес, дозволяє прожити життя інших людей, відчувати позитивні та негативні емоції.

У моїй бібліотечній діяльності проблема стимулювання інтересу до книги була і лишається основною. Щоб створити мотивацію до читання, організовую наочну популяризацію літератури: книжкові виставки «Мільйон пригод», «Світ фантастики», «Казка

+пригода=читаю з насолодою», «Нові книги – нові зустрічі»; виставки – інсталяції «Довідкове бюро Мудрої сови», «Книжковий сніговик» вітає всіх з Новим роком!», «Читай українською»; креативні виставки «Книжкова веселка» (книги викладені за кольорами веселки); Бібкборд настрою «ВЕСЕЛУХА-ХА-ХА!» (до Дня сміху); тематичні полицьки «Фентезі – forever», «Бібліогурманіка – апетитне читання».

У рекламних цілях та з метою стимулювання до читання створюю різноманітну [агітацію – мотиватори «Читати – це стильно»](#)

інфографіку «Виховне значення книги»; бібліотечні коробочки в стилі pop up «Рідне місто моє», «Лікарські рослини», «До Міжнародного дня дитячої книги»; шорт – листи «Письменники рідного краю», «Експедиція допитливих»;

[дайджести «Читайте залюбки» \(поради батькам\), «8 порад про користь читання»](#)

Цікаві книжкові виставки та викладки літератури, створені у шкільній бібліотеці, здатні викликати бажання підійти подивитися, взяти книгу для читання, вразити дитячу уяву, допомогти визначитися зі своїми уподобаннями.

На мій погляд, одним із дієвих методів промоції читання є зустрічі з письменниками. Як говорить відома українська письменниця Ірена Карпа: «Люди часто починають читати, коли вони бачать автора чи авторку наживо». Так, за сприяння директорки міської дитячої бібліотеки Лесі Рибачук та у тісній співпраці з учителем української мови і літератури Ірини Огородник, відбулася онлайн - зустріч читачів нашої шкільної бібліотеки з українською дитячою письменницею Зіркою Мензатюк. До цієї зустрічі у бібліотеці була організована книжкова виставка, де читачі могли ознайомитися більш детально із біографією та творчим доробком талановитої особистості.

Також читачі шкільної бібліотеки мали можливість долучитися до онлайн - зустрічі на відеохостингу YouTube з українською письменницею Ларисою Ніцой. Для ознайомлення з її біографією і творчістю я провела онлай - подорож цікавим, пізнавальним персональним сайтом письменниці. Онлай - зустріч з пані Ларисою, перегляд книг на сайті спонукали школярів не тільки до прочитання книг, але й до придбання книги «Незламні мураші».

Під час Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек, відбулась цікава, пізнавальна зустріч з місцевою письменницею, телеведучою програми «З народних джерел» Марією Караван, яка презентувала здобувачам освіти 9-х класів свою нову книгу «Ключі від щастя».

Особливо успішним у плані промоції читання серед школярів є презентація прочитаної книжки, тобто сама книга підвищує інтерес до книги. На перервах у бібліотеці школярі презентували книги, які самі прочитали ([«Прочитай – мені сподобалось»](#), [«Читати – це модно»](#), [«Від читача – до читача: однолітки радять»](#)). Такий формат презентації цікавий читачам, бо не передбачає пасивного спостереження чи слухання автора, а вимагає творчості, критичного мислення, активної читацької рецепції, інтерактиву, креативу та проявів особистого характеру.

Нові часи, нові виклики, спричинені пандемією коронавірусу COVID-19, запровадження дистанційного навчання, а сьогодні війна, внесли свої корективи в роботу шкільної бібліотеки, спонукали до пошуку нових, нестандартних методів промоції читання, впровадження оригінальних виховних ідей, форм і методів просування книги до читача, налагодження комунікацій, позиціонування бібліотеки і читання в соціальних мережах.

Завдяки розвитку інформаційних технологій, я маю можливість створювати такий вид [промоції книги, як буктрейлер](#). У ролику, який не більше 3 хвилин, інформацію про книгу подаю так, що відразу хочеться взяти її і прочитати, а технічні налаштування дозволяють ознайомитися з контентом із мінімальними зусиллями. Відео легко ділитися на своїх сторінках у соціальних мережах, на сайті шкільної бібліотеки, електронною поштою. Практикую перегляд буктрейлерів по телевізору у холі гімназії, що дозволяє школярам відчувати емоції, пов'язані з книгою, і нагадують про її існування.

Останнім часом поширеним методом промоції читання є акція, яку проводжу як «наживо», так і онлайн (в реальному часі). Проведення акції планую заздалегідь, роблю оголошення, співпрацюю з класними керівниками та задіюю значну кількість здобувачів освіти. Основна мета акції – викликати інтерес до книги і читання в цілому, згуртувати користувачів довкола бібліотеки. Так, було проведено акції: [«Читаємо разом, читаємо вголос вірші Лесі Українки»](#) «Кожній книзі її читача» <https://youtu.be/hGFtaKOHFIw>, «Читаємо казки В.О.Сухомлинського» <https://youtu.be/uthtK3ZWirA>. А читання вірша «Украдена весна» («І буде мир, і вишні зацвітуть...») перетворилося [у формат флешмобу](#) і поширилося просторами не тільки України, а й за кордоном.

В єдиному тандемі з класними керівниками, батьками здобувачів освіти, школярами був проведений [відеофлешмоб «Щастя приходить у дім, де лунає сміх»](#), який згуртував поціновувачів гумору на онлайн платформі padlet.

Читаць XXI сторіччя – якісно новий тип читача. Змінилися його пізнавальні та читацькі інтереси, джерела отримання інформації. За таких умов моєю метою є створення саме такого інформаційного контенту, що надаватиме доступ до інформаційних ресурсів в будь-який час і в будь-якому місці. Цю місію виконують [інтерактивні плакати](#), [віртуальні виставки](#), які створюю до свят, ювілейних дат та за творами із шкільної програми. Інтерактивні плакати та віртуальні виставки забезпечують незвичайний спосіб подання матеріалу, що дає можливість за короткий термін знайти всю необхідну інформацію та поглибити знання.

Сьогодні необхідно, щоб твори завжди були з школярами чи в текстах, чи то в аудіо книгах, для цього на сайті шкільної бібліотеки я створила повний перелік художніх творів з української та зарубіжної літератури у візуальному форматі та в форматі аудіо книг за шкільною програмою та позакласного читання <https://slm4bibl.wixsite.com/my-site/about-9>. Нині аудіо книга стає по-справжньому незамінною. Твори, які можна слухати, потрібні тим, у кого не завжди є час сісти й спокійно почитати, але під час переходу до гімназії, з гімназії, можна одягнути навушники і прослуховувати твір у запису актора, який читає текст. У всякому випадку, зі змістом тексту можна ознайомитися заочно, а от для того, щоб знайти опис зовнішності даного героя, опис окремих

подій, літературні вираження, стилі мовлення, для цього потрібно взяти книгу й знайти потрібні сторінки, вже попередньо знаючи її зміст.

Через книгу, читання, впровадження в роботу бібліотеки новітніх технологій, у тому числі й ігрових, спонукаю дитину до пізнавального інтересу, творчості, виховую гармонійно розвинену особистість. Важливість ігрових форм і методів у роботі з користувачами допомагають стимулювати потребу у систематичному читанні, посилюють сприйняття та поглиблюють навички самостійної роботи з книгою. У своїй практиці застосовую різні типи й види ігор <https://slm4bibl.wixsite.com/my-site/about-1>, які використовую під час проведення реакраційних заходів у шкільній бібліотеці. Інтерес до нового, прагнення до знань стає рушієм до дитячого читання.

Шкільна бібліотека – ідеальна «територія» для співпраці бібліотекаря і вчителів – словесників. «Кожен день, кожен урок має з бібліотекою зв'язок» – це гасло напрямку нашої спільної роботи. Підтвердженням цього є використання різних [форм і методів промоції книги](#), а саме: бінарні уроки, заняття – візуалізації, літературні п'ятихвилинки, перегляди екранізацій відомих творів, літературні вікторини, історичні марафони, бібліо-турне.

Все це, на мій погляд, дає школярам розуміння того, що книга і сьогодні залишається досконалим інструментом для інтелектуального, духовного розвитку і формування людини. Участь у житті гімназії, підготовці до свят, спільних уроків з учителями дає мені великі можливості для залучення школярів до читання та прищеплення любові до книги.

Читання — це тренд, який слід просувати PR-методами, флешмобами, акціями, реакраційними заходами, ігровими технологіями, веденням сайтів, блогів, сторінок у соціальних мережах.

Отже, книга – головний засіб навчання. Читати систематично і осмислено навчає школа, і багато в чому читацька доля дитини залежить від того, наскільки майстерно шкільний бібліотекар залучає її до книги, навчає оволодівати мистецтвом читання, пропонує книгу, закріплює читацькі навички, розвиває художній смак, формує національну свідомість, характер, моральні якості. Недаремно Марсель Прево колись сказав: «Випадкова зустріч з гарною книгою може назавжди змінити долю людини».

Використані джерела

1. Виговська О. Л. Бібліотека для всіх, бібліотека для кожного [Текст] /О. Л. Виговська // Шкільний бібліотекар. – 2016. – № 12. – С. 3–6.
2. Матвійчук О. Методика розвитку інформаційної культури учнів [Текст] //Шкільна бібліотека – 2016 - №11.
3. Формування читацької компетентності учнів: Міжнародний методичний досвід [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/12/part_1/7.pdf .

4. Ярова, Т. Сучасний учень і культура читання [Електронний ресурс] /
5. Тетяна Ярова // Шкільна бібліотека. Електронний додаток. – Режим доступу: <http://www.osvita.biz/index.php?page=4&artid=1044> .

*Мосійчук Світлана Іванівна,
завідувач бібліотеки Шепетівського
навчально-виховного комплексу №1 у складі:
«Загальноосвітня школа І-ІІ ступенів та
ліцей імені Героя України М.Дзявильського»*

Робота шкільної бібліотеки як центру підтримки освітнього процесу в закладі освіти

Працюючи 29 років у бібліотеці навчально-виховного комплексу №1 м.Шепетівка мала можливість спостерігати як книгозбірня декілька разів видозмінювалась. Спочатку вона займала три приміщення, через деякий час вона зайняла два приміщення і ось, нарешті, після значних перестановок бібліотека набула сучасного привабливого вигляду: з гарними, зручними меблями, з сучасною комп'ютерною технікою.

На перший план в умовах Нової Української Школи сьогодні виходить проблема організації бібліотечного простору. Ми переглянули його організацію. Зробили простір якомога зручнішим і привабливішим для користувачів. Одразу з'явилося багато вільного місця. Приміщення читального залу та відкритий доступ поєднаний в одному вільному просторі, в якому учні різного віку можуть невимушено обирати та читати як навчальну, так і художню літературу, переглядати навчальні відеоматеріали, а вчителі – проводити заняття з учнями, в тому числі і позаурочні. З'явилась вільна зона для відпочинку, для усамітненого читання, для проведення заходів. Вона доповнилась зручними сидіннями і банкетками.

Відкриту стіну, яка звільнилась від стелажів, ми оформили у сучасному стилі, добираючи теги на тему «життя прекрасне». Ця АРТстіна приваблює відвідувачів і набула місця фотозони. Бібліотека забезпечена сучасними меблями, оснащена комп'ютерною технікою. Це відіграє величезну роль у наданні нами інформаційних послуг для всіх категорій користувачів бібліотеки. Адже наявність комп'ютерної техніки дає широкий спектр задоволення потреб користувачів.

Працюючи в бібліотеці, ми намагаємось, в першу чергу, прищеплювати в дітей любов до книги та читання. А, в другу чергу, інформувати користувачів. Для сприяння творчій самореалізації особистості ми прикладаємо багато зусиль. Для цього ми створили комфортні умови для повноцінного інтелектуального

спілкування дітей і підлітків, що сприяють поповненню їхнього інформаційного багажу, а також надають творчий простір для проведення дозвілля.

Справжнім святом, яке не залишає байдужим жодного учасника, спонукає до взаємодії і надовго запам'ятовується є щорічний Місячник шкільних бібліотек, Тиждень дитячого читання, Посвята в читачі.

З перших днів Тижня дитячого читання наша бібліотека перетворюється на територію дозвілля і творчості. З захопленням учні старших класів втілювались в літературних героїв і презентували інформацію, запитання серед учнів молодших класів. Багато дітей бажали сфотографуватись на згадку з героями. Так проходив в нас «Бібліоперфоманс «Літературні герої у бібліотеці».

З захопленням учні 5-6 класів погрались у гру «Нон-стоп «Я розповім тобі про бібліотеку». Ведучими були учні старшокласники. Вони і задавали темп гри.

Як свято Тиждень дитячого читання набув особливого змісту. Це добра нагода для популяризації найкращих творів. У ці дні панує атмосфера радості і веселощів, а ми намагаємось придумати ще щось незвичайне.

Коли ми проводимо Місячник шкільних бібліотек, це викликає справжній фурор серед учнів. Ми намагаємось сприяти створенню оптимальних умов для творчості і відпочинку, при цьому залучаючи дітей до різних ігор, конкурсів, вікторин. Учні з радістю включаються у різні ігри, наприклад, до літературного квесту. Сьогодні квест вважається головний конкурент комп'ютерним іграм. Команди вирішують завдання, здійснюючи пошук книг за допомогою підказок. Тим самим учні вчаться працювати в команді, отримуючи величезний позитивний заряд.

Активно ми поповнюємо свій багаж заходів інноваційними та креативними. Адже це привносить якусь цікавинку, інтригу. Це завжди заохочує та зацікавлює користувачів. Впроваджуючи креативні форми в нашу роботу, ми організували бібліокафе «Смак книжки», дублер-шоу «Бібліотекар на годину», селфі з улюбленою книгою «Читаю і тобі раджу» та багато інших заходів. Це було незвично, цікаво, інтригуючо. Всім присутнім прийшла до смаку така форма проведення заходу.

Дітям подобається щось незвичне, це одразу привертає їхню увагу! До Дня народження Тараса Шевченка ми разом з учнями та вчителями провели літературне кафе «Натхненні книгою». Атмосфера серед учнів та вчителів була невимушена та налаштовувала до розмови. Учні 7-11 класів декламували вірші поета, а родзинкою свята стало виконання учнями 11 класу сучасного репу на слова нашого вчителя української мови та літератури.

Для привертання уваги читачів не тільки до нових книг, що надійшли до бібліотеки, а і до тих, які вже є на наших полицях або до традиційних свят, пам'ятних дат ми створюємо інсталяції з книг. І це справді спрацьовує!

У своїй роботі ми широко використовуємо такі форми роботи з книгою як презентації книг, прес-калейдоскопи періодичних видань. Характерною особливістю всіх проведених свят є те, що вони ілюстровано насичені, поєднують елементи популяризації книги, живопису, українського фольклору.

Під час проведення масових заходів ми поєднуємо в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- та відеоінформацію, що істотно покращує сприйняття й осмислення питань, що розглядаються. Таким чином, ми створюємо віртуальні виставки. Вони є тематичні та пам'ятних дат. Ми вже назбирали досить значну колекцію таких виставок.

Ми бачимо перспективи подальшого розвитку у створенні власних медіа-продуктів: бібліографічної продукції з анімацією для дітей, медіа-оглядів і презентацій до заходів. Використання інформаційних технологій у роботі бібліотеки значно розширили форми і методи популяризації книги. Втілюючи ідею, ми використовуємо будь-який ресурс, об'єкт, додаючи в нього власні матеріали, текст, звук, анімацію, і створюємо щось особливе, оригінальне, неповторне. Привернути увагу юних читачів до читання та бібліотеки допомагають буктрейлери. Основне його завдання – розповісти, зацікавити, заінтригувати. І для нас – це ще одна можливість запропонувати читачеві ту чи іншу книгу.

Використовуючи активні інноваційні форми роботи з книгою, бачимо, що це дає позитивні результати щодо привернення уваги до книги, до зацікавлення нею; вчить користувачів оволодівати мистецтвом літературного читання; розширює діапазон читацького досвіду і знань.

Інформаційна робота в умовах дистанційного навчання на сучасному етапі серед педагогічного колективу та учнів стала більш зосередженою на інформуванні у соціальних мережах. Наприклад, ми використовуємо соціальну мережу Фейсбук. В нас створена шкільна група (вчителі, учні, батьки, адміністрація) «Шепетівський НВК№1». І, відповідно, всю актуальну інформацію ми розміщуємо у цю групу. Для цього ми створюємо:

- колажі: будь то календар пам'ятних дат, ознайомлення з творчістю художників, різноманітні заходи, що відбуваються в ліцеї
- відеоролики про пам'ятну дату України чи світу, презентація книг письменників-ювілярів, презентація нової літератури
- відеопрезентації про пам'ятні дати

Ми одразу бачимо результат, реакцію наших користувачів. Ви знаєте, це так надихає на створення нових презентацій, відеороликів, колажів! Це, звичайно, займає багато часу, але це так цікаво і захоплююче, коли створені тобою інформаційні вироби знаходять відгук у читацьких серцях. При створенні колажів я використовую програми PhotoScape, Picasa 3. Створюючи відеоролики,

буктрейлери, презентації користуються програмами: на комп'ютері - Movavi Video Suite, на смартфоні - InShot.

І працює відразу зворотній зв'язок з батьками, учнями, педагогами. Ми бачимо, що таке швидкісне інформування цікаве, сучасне, насичене різними формами, подобається батькам, вчителям, учням. Це надихає нас продовжувати так інформувати всіх користувачів і надалі, адже маємо необмежені можливості для творчості. А це нам дає додаткові шляхи популяризації книги та читання.

***Шевчук Раїса Георгіївна,
Поліщук Марина Олександрівна,
бібліотечні працівники Старокостянтинівської
загальноосвітньої школи I-III ступенів №1
Старокостянтинівської міської ради***

Використання нестандартних форм роботи з учнями щодо підвищення їх компетентності читання

Свій життєвий шлях наш заклад розпочав у 1905 р. Сьогодні це другий дім для 983 учнів, в школі 33 класи, працює 75 вчителів.

Наша бібліотека функціонує із перших днів відкриття школи.
Фонд художньої літератури – 5465 екз.
Підручників – 15287 екз.

Бібліотека забезпечена двома принтерами і трьома комп'ютерами, які підключені до мережі Інтернет. Комп'ютер – це привабливий технічний засіб і ще спосіб залучення дітей до читання. Адже Інтернет – це надійний інструмент, який допомагає рекламувати бібліотеку новими і сучасними формами.

Шкільна бібліотека більше наближена до дитини ніж будь-яка інша. Її робота багатогранна. Це методично-інформаційний центр, де учні розвивають читацький смак, формують любов до книги.

Захопити дитину читанням – завдання не просте. Дітей потрібно вражати незвичайним, щоб викликати інтерес до книги. Сьогодні до нас приходять не тільки за книгою або інформацією, а й заради підтримки, допомоги, спілкування. Похід до бібліотеки повинен бути цікавим. Нині у століття комп'ютеризації та доступу до Інтернету учні мають можливість одержати знання через комп'ютер. Вони дедалі рідше звертаються до книжки. Сучасний стиль життя все більше витісняє її на задній план. Бібліотека стає складовою сучасних інформаційних систем, а книзі доводиться боротися за аудиторію з телебаченням, кіно, Інтернетом.

«Навіть там, де хороші книжки для читання є, вони часто стоять на полицях бібліотек, як сплячі велетні» (В. Сухомлинський).

Бібліотекарям необхідно стимулювати читання, зацікавити дітей гарною і цікавою книгою.

Якщо підійти творчо, то кожен бібліотеку, навіть найменшу, можна зробити неповторною, яскравою, затишною і зручною.

Реклама книги й бібліотеки – сучасний засіб просування читання. Вона допомагає отримати цікаву інформацію про нашу діяльність, культурно-мистецькі події та інформувати учнів і вчителів про послуги бібліотеки.

Завдання реклами: переконати користувачів віддати перевагу саме цьому бібліотечному закладу, залучити нових членів читацької аудиторії, створити привабливий імідж бібліотеки. Важлива складова іміджу бібліотеки – це дизайн, зовнішній вигляд приміщення.

Засобом реклами є також блог бібліотеки тому, що це важливе джерело розповсюдження інформації про її діяльність. Створення блогу підвищує престиж бібліотеки – адже інформація про бібліотеку потрапляє у всесвітню мережу. Це наша візитівка, яка працює на залучення нових читачів. У соціальній мережі Facebook є сторінки:

- «Учительська Старокостянтинівської ЗОШ №1»;
- «Наша група»;
- «Старокостянтинівська ЗОШ №1», де можна ознайомитися з інформацією про нові надходження, віртуальні книжкові та тематичні виставки, віртуальні екскурсії, відеогалереї, відеоподорожі, буктрейлери, шкільні та мережеві акції, читацькі марафони, конкурси та про заходи, що проходять під час проведення Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек.

Невід'ємною частиною бібліотечного простору є книжкові виставки. Виставка – це своєрідна візитка бібліотеки. Вона покликана пробуджувати в читачів інтерес до літератури, а також розкривати книжкові фонди. Найкраще людина запам'ятовує те, що її вражає, викликає подив, захоплення. Конфуцій казав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю...»

Дієвим засобом привертання уваги до виставки є прийом ай-стоперів, тобто елементів, що відразу кидаються в очі, повз яких важко пройти.

Ай-стопером може бути оригінальний (краще, короткий – не більше 4-5 слів) заголовок виставки, який зупинить погляд. Наприклад:

- ✓ «Диво-яєчко»;
- ✓ «Часу не гаймо – книжку читаймо»;
- ✓ «Книги-ювіляри»;
- ✓ «Творча терапія»;
- ✓ «Це казкове розмаїття – словників моє суцвіття»;
- ✓ «Подорож книжковими морями»

Виготовляємо яскраві закладки до книг зі слоганами (коротко сформульований девіз бібліотеки, який відображає основні принципи її діяльності):

- «Прийшов час читати»;
- «Читати: актуально, цікаво, класно, корисно, сучасно, круто»;
- «Все чим ви цікавитесь знайдете в цих книжках. На всі питання відповідь на їхніх сторінках».

Для більшого візуального ефекту розташовуємо звертання до читачів на яскравих картинках, прапорцях, хмаринках, емблемах тощо.

Слово із заголовку слугує ай-стопером, якщо використовуємо при його написанні особливий стиль, шрифт, розмір.

Виразними ай-стоперами є предметні аксесуари (натуральні речі, деталі, макети, муляжі), що сприяють розвитку абстрактного мислення, допомагають кращому розкриттю теми виставки, її ідей та образів. Наприклад, виставки-інсталяції: виставка-парасолька «Райдуга книжкової осені», «З кожною прочитаною книгою зростає вежа твого світогляду, «Не дай павукам перемогти», «Колодязь знань», «Книжкова ялинка», «Куди піти вчитися», «Хочеш стати успішним? Навчайся!».

На стендах розміщуємо цікаві звертання до користувачів. Наприклад:

- ✓ У нас можна:
 - ПІЗНАВАТИ, ДРУЖИТИ, ВЧИТИСЯ, ПОМИЛЯТИСЯ, ТВОРИТИ, ДУМАТИ, ЗАПИТУВАТИ, ПОСМІХАТИСЯ, МРІЯТИ, РАДІТИ;
- ✓ «Заходьте до нас із радістю, заходьте до нас із найкращими побажаннями, заходьте до нас з хорошими думками, заходьте до нас з посмішкою, заходьте до нас зі щирістю»
- ✓ «Колись ти подорослішаєш до такого дня, коли знову почнеш читати казки» (Л.Керолл)
- ✓ Бібліотека – храм науки!
 - Переступайте наш поріг,
 - Беріть скарби нетлінні в руки!

В оформленні приміщення використовуємо картини, портрети, афіші, оголошення та інші. У шкільній бібліотеці налагоджено випуск власної поліграфічної продукції: плакати, календарі, буклети, рекомендаційні списки літератури, покажчики. Щоб привернути увагу дітей використовуємо веселі картинки, які можна знайти в Інтернеті або виготовити власноруч. Наприклад, плакат: «Єдина річ, яку ви абсолютно точно повинні знати – де знаходиться бібліотека». За допомогою постерів (художньо оформлений плакат, який використовується для рекламних або декоративних цілей) читачі дізнаються корисну та цікаву інформацію про бібліотеку. Постери мають яскравий дизайн є незвичайними і привабливими. Вони періодично замінюються.

Стіни та вікна бібліотеки оформляємо, використовуючи нетрадиційні матеріали, наприклад, іграшки, саморобні паперові скульптури, різноманітні комбінації цих матеріалів дають оригінальний ефект.

Постійно приділяємо увагу рекламі бібліотеки. Вона є усною (під час перерв, на педрадах, загальних зборах, під час проведення бесід із батьками) так і наочною (оформлення постійно діючого інформаційного стенда, куточків для батьків із рекомендаціями та порадами щодо організації домашнього читання учнів в бібліотеці та у приміщенні молодшої школи).

Великий вплив на залучення дітей до читання мають *масові заходи* із використанням нестандартних форм бібліотечної роботи. Діти віддають перевагу діалоговим, дискусійним, ігровим формам спілкування. Захоплюючі, емоційні заходи дають можливість позмагатися. Це – літературні ігри, турніри, конкурси, акції.

А. Франс сказав: «Розбудіть цікавість людей. Досить відкрити їхні уми, не перевантажуйте їх. Запаліть іскру».

Найбільшу популярність в нашій бібліотеці мають такі заходи:

Конкурс бібліотечних ерудитів «Уважні і начитані» за участю колективів 5-7 х класів. Змагання проходило у 7 турів:

- «Хто більше?»;
- «Знайди відповідність»;
- «Багата уява»;
- «Згадайте назви книг»;
- «Акторська майстерність»;
- «Герої книг на подіум»;
- «Літературні бутерброди»;
- «Ми ілюструємо книгу».

Учні називали прислів'я та приказки про книгу, визначали за зображеннями автора і назву книги, за допомогою жестів і міміки зображували літературних героїв. Серед учнів школи є багато талантів. Ці діти чудово виконали музичні твори на різних музичних інструментах (скрипка, бандура, фортепіано). Бібліотекарями була оформлена виставка малюнків «Ми ілюструємо книгу», які наші конкурсанти малювали вдома. Журі оцінили учасників та присвоїли кожній команді номінації: «Творчі особистості», «Юні майстри сцени», «Літературні всезнайки».

Зацікавити учнів читанням допоміг проєкт «Пернаті друзі». Предки вірили, що саме на Сорок Святих, або Сорок мучеників 22 березня з вирію повертаються пернаті – сорок різних порід. Тому саме в цей день було проведено спільний захід з учнями 3 класу.

Діти співали, грали на бандурі, відгадували загадки, розповідали легенди та вірші про пташок.

Бібліотекарі підготували **тематичну виставку літератури**, конкурси, вікторину, мультимедійну презентацію «Птахи – провісники радості».

По завершенні заходу, мами роздавали дітям жайворонків, які спекли напередодні, щоб вони закликали птахів з вирію.

Цікавий, нестандартний захід «Іграшкова ніч в бібліотеці». До бібліотеки заходять діти, тримаючи в руках свою улюблену іграшку. Пропонуємо об'єднатись у коло друзів бібліотеки за сценарієм (дитина називає своє ім'я; учень показує іграшку, називає її ім'я і розповідає як у нього з'явилась ця іграшка).

Коли «коло» замикається, за стелажми чується шум. З'являється дівчинка-фея, яка розповідає про нашу бібліотеку. Радимо дітям залишити іграшки на одну ніч у бібліотеці. На спеціально відведених місцях діти вкладають спати свої іграшки. Бібліотекар замикає двері за дітьми і наголошує, що до ранку сюди ніхто не зайде.

Вранці, зайшовши в бібліотеку, діти знаходять свої іграшки в різних місцях. Фея каже, що іграшки вночі оживають, потрапивши в це незвичайне царство, вони захотіли знайти цікаву книгу. Бібліотекар знаходить біля принтера лист, який нібито надрукувала одна з іграшок, яка сидить біля комп'ютера, фея зачитує його учням:

«Любі наші дітки-господарі іграшок. Ми вибрали собі книжки, які здалися нам цікавими. Просимо, прочитайте їх нам.

Дітки, книжки додому забирайте,

Вдома зручно нас садить, книжечку читайте.

Ми, уважні слухачі – будем слухати вас всі».

Через тиждень відбувається зустріч в бібліотеці. Діти переказують прочитані книжки і фея їх наштовхує на думку, що варто частіше ходити в цей храм книг, брати нові книжечки, читати своїм іграшкам, переказувати зміст своїм друзям.

Бібліотека разом з учителями **художньо-естетичного циклу** практикує проведення «Літературно-художньої ікебани». Захід про квіти з використанням музики, поезії, легенд, репродукцій картин, альбомів, журналів, книг про квіти, а також живих букетів.

Дуже результативно по залученню нових читачів пройшли години державності «З Україною в серці». З нагоди Дня соборності були організовані патріотичні заходи про любов до своєї країни. Учні висловлювали власні думки, пояснювали, як вони розуміють поняття «соборність», прослухали огляд літератури, відповіли на питання вікторини, а міцний ланцюг єдності засвідчив – нас не роз'єднати. Захід відвідали майже 450 учнів.

Сприяли популяризації фонду «Кольорові читання» – 7 днів / 7 кольорів. В рамках Національного тижня читання бібліотека пропонувала читачам познайомитись з книжковими виставками. Наприклад:

"ЖОВТА середа" – це не тільки колір палітурки книги, а й сонячний настрій від читання!"

“ЗЕЛЕНИЙ четвер» КНИГИ в зелених палітурках!

Зелений (від старослов'янського "зел") – колір життя, здоров'я, природи, юності, фінансів та мандрів...

«СИНЬО-БЛАКИТНА п'ятниця»

Презентація КНИГ у палітурках синього і блакитного кольорів.

Це барви неба та моря, символи мрії та людської душі, уяви та креативності, вірності та вразливості, справедливості та лояльності. Одна із барв прапора України.

А про все, вище перераховане і більше, ми пропонували прочитати та глибше дізнатися із книг. В тому числі, у синьо-блакитних палітурках!

А також провели кольорові вікторини, естафету «Читай, я буду слухати».

До кожної книжкової виставки актив бібліотеки підбирав книги на абонементі, в читальній залі, в книгосховищі. Читачі мали можливість познайомитись з рідкісними, дорогоцінними книгами, а нам бібліотекарям було приємно спостерігати за емоціями школярів, коли вони бачили яскраві, нові книги. Тиждень читання приємно вразив та підбадьорив багатьох дітей, які люблять читати.

У нашій бібліотеці ми випробували багато інноваційних форм популяризації книги. Цікавим виявився **бібліотечний театр**. Школярі молодших класів інсценують казки. Вони відтворюють сценки з улюблених книг. Цікаво, що ширмою до нашого театру була виставка найкращих збірок казок. Охочих бути акторами дуже багато. Проходили своєрідні змагання по групах на кращий театральний колектив.

В бібліотеці регулярно організовуємо **майстер-класи** – одне з найулюбленіших занять наших читачів (- Декор з дисків; - «Бібліотека майбутнього»; «Прикраси свою бібліотеку»; «Виготовлення ляльки-мотанки»; «Виготовлення закладок» та ін.). Тут можна проявити фантазію, творчість. Самі готують потрібні матеріали, заготовляють заздалегідь, а далі старання, терпіння - робота готова.

Буктрейлери створюємо ми та учні школи на книги, які є у фонді нашої бібліотеки:

Оксана Радушинська «Щоденник Славка Хоробрика»;

Анеля Обертинська «Бережи себе, малюк!»;

Ніколя Ваньє «Белль і Себастьян»;

Елеонор Портер «Поліанна»;

Рей Бредбері «451° за Фаренгейтом»;

Сергій Гридін «Не такий»;

Наталя Чуб «Азбука здоров'я»;

Леся Воронина «Таємне товариство боягузів»;

Зірка Мензатюк «Київські казки»;

Марина Павленко «Півтора бажання. Казки з Ялосоветиної скрині», а потім використовуємо їх під час проведення тематичних тижнів і масових заходів. Створюючи буктрейлери, показуємо учням, що є світ книгочитання і він не менш захоплюючий, ніж спілкування в мережі Інтернет.

Нестандартні форми роботи з учнями щодо компетентнісного читання – це оригінальні, нестандартні ідеї, що відображають новий підхід до змісту та організації бібліотечного обслуговування.

Час формує нове покоління користувачів бібліотеки, тому бібліотекар повинен впроваджувати нові форми і методи роботи.

Використані джерела

1. Гущина Н.І. Нова українська школа: організація позаурочної діяльності в початковій школі на засадах партнерської взаємодії учасників освітнього процесу: навч.-метод. посіб. / Н.І. Гущина, Т.Г. Орлова, Л. Г. Кондратова. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2021. – 160 с.

2. Панельна дискусія «Бібліотека Нової української школи: реалії та перспективи» / матер. підгот. Хемчян І.І. // Шкільна бібліотека плюс. – 2018. – Жовт. (№ 19/20). – С. 2-5.

3. Старагіна І. П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник / Старагіна І. П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176 с., іл.

*Зварич Антоніна Петрівна,
бібліотекар Хмельницької спеціалізованої
загальноосвітньої школи № 19 I-III ступенів
імені академіка Михайла Павловського*

Бібліотечний захід «Хліб - усьому голова» (сценарій заходу)

Мета: виховувати дбайливе ставлення до хліба, повагу до професій і людей, які вирощують хліб і виготовляють різні вироби та страви із зернових культур.

Обладнання: ілюстрації, плакати «Хліб – усьому голова», «Найдороще на Землі – хліб», книжкова виставка, хліб на столі, булка.

Хід заходу

Бібліотекар. Сьогодні ми поговоримо з вами про найдорожче золото на Землі – хліб. Певно, ви чули такі слова : Хліб потрібно шанувати, Хліб –усьому голова.

Свіжий, духмяний, він увібрав у себе тепло сонця, всю щедрість матінки-землі й неповторність людської праці. Хліб!

Яке щире і тепле почуття поваги викликає це слово в серці кожної людини! Здавна ведеться в Україні, що хліб у хаті – то багатство, сіль – то гостинність і щирість.

Діти! А давайте ви відгадаєте загадки.

1. Народився із землі,
Зарум'янивсь на вогні.
І з'явився на столі
До борщу тобі й мені. (Хліб)
2. Хвалить його кожен,
Любить його кожен,
І дня ми прожити
Без нього не можемо. (Хліб)
3. В землю закидалося,
Під сонцем гойдалося,
В печі готувалося,
Запашним виймалося,
Нам з вами дісталося. (Хліб)

Вчитель. В усі часи хліб берегли. Він з людиною від народження і до глибокої старості. Він єднає людей. Початок хліба - це маленьке зернятко. Воно нагадує дитину в сповитку. Немовлятко – це іскринка життя, джерельце життя у згорточку. Так і зернятко починає колос – безмежний хлібний лан.

Учень. Ось він, хлібчик духовитий,

З хрустом кірочки смачним.

Ось він – теплий, мов налитий,

Щедрим сонцем золотим.

І на стіл у кожен дім,

Завітав, з'явився він.

Хлібе, святий наш хлібе!

Перед тобою голову схилю.

Вустами прихилюсь до тебе, хлібе.

І клятву вимовлю свою.

Клянусь тебе любити ніжно, щиро.

Клянусь, повіки шануватиму тебе!

Бібліотекар. Пам'ятаймо, що в хлібі – велика праця. Це і недоспані ночі, напружені дні, висушене сонцем обличчя і мокра від поту сорочка. Це про хлібороба сказав у своєму вірші «Спасибі» Максим Рильський:

Яке це слово святе – хлібороб,-

Що жартома ще звать і гречкосієм!

До слів найкращих я вписав його б,

До тих, які ми серцем розумієм!

Який це труд, який солоний піт,

Яка жага і втома життєдайна!

Ну, безперечно, знає цілий світ

Про роль почесну трактора й комбайна...

Спасибі їм: помічники живі

Вони у чеснім хліборобським щасті...

Та треба працювать і голові,

Докласти треба руки мозолясті,

Щоб красувався вбогий переліг

Нечувано багатим урожаєм,

Щоб гречка розливалася, як сніг,

Пшениця слалась маревом безкраїм,

Щоб кукурудза в строгому ладу

Підкорювала все нові простори,

Щоб жайворонки пісню молоду
Підносили над колосисте море,
Щоб хліб, як сонце, сяяв на столі
У кожній хаті, домі та колибі...
Уклін земний працівникам землі!
Вам сіячі, плугатарі, спасибі!

Бібліотекар. А чи відоме ім'я пекаря Давнього світу? Це грек за національністю – Марк Вергілій Еврісак, походив із сім'ї пекарів. Поселившись у Римі, він побудував там пекарню, якої ще не було досі в місті. Еврісак завоював серця римлян, він зі своєю дружиною випікав смачний хліб. Йому і його дружині Агисії збудований пам'ятник ще до нашої ери в італійському місті, який стоїть ще й до сьогодні.

Учень. Спливає час, століття за століттями, а наш добрий, смачний хліб і далі служить людям.

Вчитель. А давайте ознайомимося з рослинами, які дають нам життя, з яких ми випікаємо хліб – основу нашого буття.

Учень. Різні народи споживали хліб із різними злаковими рослинами. Значна частина Землі готує хліб із рису. Хлібна культура – рис – улюблена в Китаї, Кореї, Індії, Індонезії, країнах Африки, Південної Америки; слов'яни випікають хліб із пшениці, жита; молдаване, румуни, мексиканці виготовляють хліб із кукурудзи.

Вчитель. Поговоримо про свій, наш улюблений пшеничний і житній хліб. Видів пшениці існує близько 20. Вирощують загалом пшеницю м'яких і твердих сортів. Рід Пшениця – однорічні багаторічні трави родини Злакових. Це озимі і ярі культури. Жито – однорічна і багаторічна трава з родини Злакові. Його налічують до 10 видів

Хліб і хлібні вироби, з жита і пшениці – улюблена їжа українців. Без них не мислиме життя.

А зараз давайте подивимось фільм про те, як хліб сіють, вирощують і збирають.

Бібліотекар. А давайте поговоримо про учених-селекціонерів, які трудяться, щоб виростити високий урожай. Це також титанічна праця, недоспані ночі, чекання. Понад 4000 сортів пшениці вивели вчені. Навічно в історію увійшли сорти Миронівського дослідного інституту насінництва. А виведені вони були під керівництвом ученого-селекціонера Василя Михайловича Ремеса.

Не можна з болем і радістю не згадати Павла Пантелеймоновича Лук'яненка. Перед війною Павло Пантелеймонович очолив Краснодарський інститут насінництва. Коли ворог наближався до Краснодара, він устиг евакуювати все майно інституту разом із сортами пшениці. Але не встиг вивезти свою сім'ю., яка загинула. У центрі Краснодара стоїть пам'ятник захисникам. Після війни, Павло Пантелеймонович перший букет пшениці приносив до пам'ятника. Повільно, нахиливши сиву голову, іде чоловік із незвичним букетом – снопиком пшениці. Підійшовши до пам'ятника, кладе букет, стає на коліно і стоїть у задумі.

Вчитель. А чи відомо, вам, яка трагічна доля спіткала академіка, селекціонера, науковця Миколу Івановича Вавилова. Учений зі світовим ім'ям відкрив 7 центрів походження культурних рослин, зібрав величезну колекцію різних видів сортів культурних рослин для виведення нових. І помер від голоду в Саратовській тюрмі. Його несправедливо звинуватили в шпигунстві.

Учень. Хліб... Важка праця хлібороба. Ми низько вклоняємося перед їх золотими руками і добрим серцем. Тарас Шевченко писав:

Тяжко дістається хліб –

А я стою похилившись,

Думаю, гадаю як то тяжко той насущний

Люди добувають.

Ось чому до хліба слід ставитися дбайливо: не кидати під ноги, не кришити. Якщо за один день кожен учень нашої школи змарнує лише 1 грам хліба, то за рік втрати становитимуть 19 тисяч тонн.

Чого ж так часто хліб святий

Кидаємо під ноги?

Лежить він, скривджений такий,

На всіх шляхах, дорогах.

Лежить, буває під столом,

Під партою, під плотом,

Здобутий не легким трудом,

Политий щедро потом.

Вчитель. Тієї миті, коли ваша рука замахнеться, щоб кинути хліб, згадайте своїх земляків, хто пережив роки голоду, і тих, хто їх не пережив; згадайте прабабусь і прадідусів, бабусь і дідусів, які пройшли через страшне лихоліття війни, і про тих, хто загинув на війні. Згадайте і про тих, хто не дочекався цього шматка хліба, згадайте мозолясті хліборобські руки, згадайте маленьке і золоте зернятко...

На скибку хліба я дивлюся,

Рум'яну, білу, запашну.

На скибку хліба я молюся,

До неї руки протягну.

Молюсь за тих, хто скибки тої

Не дочекався, заснув навік

Зими холодної, лихої.

В той 33-й рік.

Молюсь за нас, дорослі й діти,

Щоб не зазнали бід отих

Нехай поняття «хліб», «життя», і «жити»

Завжди належить до святих.

Бібліотекар. Ми вже давно звикли до того, що у нас є завжди хліб. Є не тільки хліб, а й до хліба. Але ціна хліба не зменшується від того, що його достатньо. Навпаки. Подивіться далі від столу і уявіть, скільки людей, скільки машин працюють навколо зернинки, щоб із неї виріс колос. Справді, набагато дорожчий наш хліб, ніж нам здається. Наша держава дбає про хліб, усім необхідним забезпечує господарства – машинами, комбайнами, готує висококваліфікованих механізаторів, будує елеватори, хлібозаводи.

Хліб священний лежить на столі,

В нього запах жнив, льняного літа.

Хай завжди буде хліб на столі

І, як сонце, сіяє над світом!

Вчитель. Дорогі діти, шановні колеги!

Ми сьогодні провели непросту й серйозну розмову про хліб. Про хліб, що здавна був поняттям святим. Я, вірю, діти, що в кожне ваше сердечко попало сьогодні зернятко добра, і як з зернятка виросте хлібний колос – важкий, могутній, так і в вашому серці нехай з цього зернятка виросте великий колос добра, честі і справедливості, трепетного та ніжного ставлення до таких понять як мама, Батьківщина, хліб. Нехай душа ваша буде такою ж великою і чесною, як безкрає пшеничне поле.

Григорчук Інна Валентинівна, бібліотекар Полонської загально-освітньої школи I-III ступенів № 3 Полонської міської ради об'єднаної територіальної громади

Довбиш Олеся Вікторівна, бібліотекар Понінківського навчально-виховного комплексу «ЗОШ I-III ступенів №1, гімназія» Понінківської міської ради

Дрижал Олександр Михайлович, методист науково-методичного центру виховної роботи, позашкільної освіти та інформаційно-видавничої діяльності ХОІППО

Заблуда Наталія Миколаївна, бібліотекар Хмельницької спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів №6 з поглибленим вивченням німецької мови з 1-го класу

Зварич Антоніна Петрівна, бібліотекар Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи № 19 I-III ступенів імені академіка Михайла Павловського

Мосійчук Світлана Іванівна, завідувач бібліотеки Шепетівського навчально-виховного комплексу №1 у складі: «Загальноосвітня школа I-II ступенів та ліцей ім. Героя України М.Дзявкульського»

Ползюкова Маріна Миколаївна, бібліотекарка Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою Хмельницької області

Українець Лариса Миколаївна, бібліотекар Комунального закладу загальної середньої освіти «Початкова школа №1 Хмельницької міської ради»

Фарварчук Валентина Пилипівна, методист науково-методичного центру виховної роботи, позашкільної освіти та інформаційно-видавничої діяльності ХОІППО

Шевчук Раїса Георгіївна, Поліщук Марина Олександрівна, бібліотечні працівники Старокостянтинівської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 Старокостянтинівської міської ради

Шийка Тетяна Йосипівна, бібліотекар Славутська гімназія № 4 Славутської міської ради

Щербініна Валентина Олександрівна, бібліотекар Білогірського опорного закладу загальної середньої освіти ім. І.О.Ткачука

Бібліотекар XXI століття! Хто він?

Своє бачення висловили бібліотечні працівники закладів освіти Хмельницької області на інтерактивній дошці PADLET.COM за покликанням <https://padlet.com/bibfнду/p5gyookdxc5ljoz>

Бібліотека Нової української школи. Збірник за матеріалами бібліотечного форуму / Упор.: В.П. Фарварщук. – Хмельницький: ХОІППО. – 2022 – 65 с.

У збірнику вміщено матеріали бібліотечного форуму «Бібліотека Нової української школи» (19 травня 2022 року) з досвіду роботи бібліотечних працівників закладів загальної середньої освіти щодо сприяння реалізації основних пріоритетів Нової української школи, актуалізації інноваційної діяльності бібліотек закладів загальної середньої та позашкільної освіти, впровадження нових підходів до організації роботи шкільної бібліотеки, виховання підростаючого покоління, розвитку дитячого читання в умовах інформаційного суспільства.

Видання рекомендоване бібліотечним фахівцям, педагогічним працівникам закладів освіти, хто цікавиться зазначеним питанням.

Рецензенти:

Вашеняк І.Б. – проректор з науково-педагогічної роботи та моніторингу якості освіти, кандидат історичних наук, доцент Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Лівіцька С.В. – консультант, модератор комунальної установи "Центру професійного розвитку педагогічних працівників" для керівників закладів освіти Кам'янець-Подільської міської територіальної громади.

Введенська С.Й. – завідувач бібліотеки Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Упорядник:

Фарварщук В.П. – методист науково-методичного центру виховної роботи, позашкільної освіти та інформаційно-видавничої діяльності Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку
спільним рішенням науково-методичної ради Хмельницького ОІППО
(протокол № 2 від 23.06.2022)

*Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них.
Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.*